

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT

Seliin Marii Maranik

LASTEVANEMATE ARVAMUSED ESTIKEELSELE ÕPPELE
ÜLEMINEKU KOHTA ÜHE TALLINNA KOOLI NÄITEL
Magistritöö

Juhendaja professor Briute Klaas-Lang

TARTU 2026

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrektselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud, lähtudes Tartu Ülikooli humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna lõputööde nõuetest, ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega, sealhulgas on järgitud teaduseetika põhimõtteid.

Seliin Marii Maranik

Lühikokkuvõte

Magistritöös uuriti lastevanemate arvamusi eestikeelsele õppele ülemineku kohta. Valimi moodustasid ühe Tallinna üleminekukooli 1.-2., 4.-5. klassi lapsevanemad, kelle lapsed õpivad esimest või teist aastat täielikult eesti keeles. Uurimus viidi läbi kvantitatiivse küsitlusena ning andmeid koguti veebipõhise küsimustiku abil, mis saadeti lastevanemate meilile.

Tulemustest selgus, et lapsevanemad pigem peavad oluliseks minna üle eestikeelsele õppele, kuid nende hinnangul toimus üleminek liiga järsku. Lastel on küll suur õppekoormus, kuid nende eesti keele tase ei ole märkimisväärselt tõusnud. Samuti ilmnes, et väljaspool õppetööd kasutavad lapsed eesti keelt vähe. Kodukeele toetust ning kooli pakutavat tuge eestikeelsele õppele üleminekul hindasid lapsevanemad keskmiseks.

Võtmesõnad: eestikeelsele õppele üleminek, lastevanemate arvamused, eesti keel, kodukeel

Sisukord

Sissejuhatus.....	6
1. Taust ja teooria.....	8
1.1. Venekeelne üldharidus Eestis	8
1.2. Eestikeelsele õppele üleminek	8
1.3. Eesti keele õpe vene koolides kuni haridusreformi alguseni	10
2. Lastevanemate kaasamine eestikeelsele õppele üleminekul.....	12
3. Vanemate hoiakute olulisus lapse teise keele ja teises keeles õppes	14
4. Teises keeles õppiva lapse kodukeele toetuse olulisus	16
5. Eelnevad uurimused lastevanemate arvamustest seoses eestikeelsele õppele üleminekuga	17
6. Valim ja meetod	19
6.1. Valim.....	19
6.2. Valimi kirjeldus	19
6.3. Meetod	21
7. Tulemused.....	23
7.1. Lastevanemate arvamus eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkusest	23
7.2. Lastevanemate arvamus eestikeelsele õppele ülemineku sujuvusest.....	29
7.3. Kooli tugi eestikeelsele õppele üleminekul lastevanemate vaatepunktist	31
7.4. Lapse kodukeele toetus koolis	34
7.5. Laste õppekoormus ja saadava hariduse kvaliteet lastevanemate hinnangul.....	37
8. Arutelu	40
9. Kokkuvõte.....	44
Kirjandus.....	45
Parents' Opinions Toward the Transition to Estonian-Language Education: The Example of One School in Tallinn. Summary.....	51
Lisa 1. Küsimustik lastevanematele eesti keeles	53

Lisa 2. Küsimustik lastevanematele vene keeles	55
--	----

Sissejuhatus

Eesti Vabariigi põhiseaduses (2015 §-d 6, 37, 49) on kirjas, et eesti riigikeel on eesti keel ning igaühel on õigus saada eestikeelset haridust ja igaühel on õigus säilitada oma rahvuskuuluvus. Kuigi Eestis saab PISA tulemuste järgi maailma parimat haridust, nii eesti- kui vene keeles, siis jääb vene keeles haridust omandav õpilane eesti keeles haridust omandavast õpilasest keskmiselt ühe õppeaasta võrra maha (HTM 2024; 2026). Üleminekut eestikeelsele haridusele on arutatud Eesti taasiseseisvumisest saadik, kuid selle elluviimine oli veninud üle 30 aastat (Tomusk 2019: 1). Aastal 2022, kui Eesti taasiseseisvumisest oli möödunud 31 aastat, võttis Riigikogu vastu otsuse minna üle täielikult eestikeelsele õppele. Üleminek algas 2024 aasta sügisel ning aastaks 2030/2031 on kõik Eesti lasteaiad ja põhikoolid täielikult eestikeelsed. Eestikeelsele õppele ülemineku eesmärk on tagada kõikidele õpilastele kvaliteetne eestikeelne haridus ning võrdsed võimalused edasiõppimiseks ning tööelus (HTM 2026).

Minu magistritöö käsitleb eesti keele- ja hariduspoliitikas äärmiselt aktuaalset teemat – eestikeelsele haridusele üleminekut. Kuna üleminek on alles algusjärgus ja eestikeelset haridust on antud vähem kui kaks õppeaastat, siis on eestikeelsele õppele ülemineku teema uudne ja seda pole veel jõutud palju uurida. Lisaks on mul teema vastu isiklik huvi, sest olen ise üleminekuklassi õpetaja.

Magistritöös keskendun ühe Tallinna üleminekukooli lastevanematele ning töö eesmärk on välja selgitada lastevanemate arvamused eestikeelsele õppele ülemineku kohta. Eesmärgi saavutamiseks olen püstitanud järgnevad uurimisküsimused:

- 1) Kuidas mõistavad lapsevanemad eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkust ja sujuvust?
- 2) Millist tuge lapsevanemad ootaksid ja vajaksid koolilt, et eestikeelsele õppele üleminek oleks tõhusam ja sujuvam?
- 3) Kas lapse kodukeel on koolis toetatud?
- 4) Kuidas lapsevanemad hindavad enda laste praegust õppekoormust ja saadava hariduse kvaliteeti?

Valimi moodustavad ühe Tallinna üleminekukooli lapsevanemad, kelle lapsed õpivad eesti keeles (1.-2. kl; 4.-5. kl). Lastevanematele saadeti veebiküsitlus, millele nad said vastata nii eesti- kui vene keeles.

Magistritöö koosneb sissejuhatusest, taustapeatükkidest, teoreetilisest osast ja empiirilisest osast. Töö lõpetavad arutelu ja kokkuvõte. Taustaosas kirjeldatakse venekeelset haridust Eestis, eestikeelsele õppele üleminekut ning eestikeelset õpet vene koolides kuni haridusreformi

alguseni. Teoreetilises osas kirjeldatakse vanemate hoiakute olulisust lapse teise keele õppes, lapse kodukeele toetuse olulisust ning eelnevaid Eestis tehtud uurimisi eestikeelsele õppele ülemineku kohta. Empiirilises osas analüüsitakse lastevanemate küsitluse vastuseid ning vastatakse uurimisküsimustele.

1. Taust ja teooria

1.1. Venekeelne üldharidus Eestis

Eesti taasiseseisvus ajal, mil muukeelse elanikkonna osakaal oli märgatavalt kasvanud ning nõukogude rahvus- ja keelepoliitika tulemusel oli poole sajandi jooksul kujunenud suur hulk eesti keelt mitteoskavaid elanikke (Vare 2001: 4). Taasiseseisvumise järel õppis suurem osa vene kodukeelega lastest vene õppekeelega koolides. Aastate jooksul on aga kasvanud nende vene emakeelega õpilaste arv, kes asuvad õppima eesti õppekeelega koolidesse (Baird, Argus & Bernhardt 2025: 164).

Nõukogudeaegne venekeelne üldhariduskoolivõrk moodustas Eesti taasiseseisvumise ajal umbes ühe kolmandiku kogu haridussüsteemist (Tomusk 2019: 1). Ka 10 aastat peale taasiseseisvumist ei olnud märkimisväärselt kahanenud venekeelsete koolide hulk ning Tallinnas oli õppeaastal 2000/2001 venekeelseid koole rohkem kui õppeaastal 1992/1993. Ka kutsehariduses toimus sajandivahetusel kolmandik kutseõppest endiselt vene keeles. (Vare 2001: 9, 33)

Riigikogu võttis peale taasiseseisvumist vastu otsuse minna üle eestikeelsele õppele, kuid esimesed märgid riigikeelele üleminekust juhtusid alles 2011/2012 õppeaastal kui gümnaasiumid asusid õppima vähemalt 60% ulatuses eesti keeles (Tomusk 2019: 3). Selle põhjal võib öelda, et 2022. aastal välja kuulutatud haridusreform, minna täielikult üle eestikeelsele õppele, on üks suuremahulisemaid ja ambitsioonikamaid reforme Eestis.

1.2. Eestikeelsele õppele üleminek

Eestikeelsele õppele üleminek on Eesti hariduspoliitika üks olulisemaid muudatusi pärast taasiseseisvumist. Ülemineku eesmärk on tagada kõikidele Eestis elavatele lastele võrdsed võimalused kvaliteetse eestikeelse hariduse omandamiseks ning luua noortele paremad võimalused edasiseks õppimiseks ja tööturul hakkamasaamiseks. Eestikeelsele õppele üleminek puudutab nii lasteaedu kui ka üldhariduskoole ning selle täielik rakendumine põhikoolis on kavandatud aastaks 2030. (HTM 2026).

Eestikeelsele õppele ülemineku taust ulatub 1990. aastatesse, mil pärast Eesti taasiseseisvumist hakati rohkem tähelepanu pöörama eesti keele rollile hariduses. Üheks oluliseks sammuks oli 2000/2001. õppeaastal kohustuslikuks muutunud eesti keel teise keelena riigieksam gümnaasiumi lõpetamisel (Vare 2001: 28). Samal ajal säilis vene õppekeelega koolides võimalus sooritada enamik riigieksameid vene keeles. Helena Metslang jt (2013: 120)

märgivad, et kuni 2013. aastani oli gümnaasiumi lõpetamiseks vajalik sooritada seitse riigieksamit ning koolid ja õpilased võisid valida eksamite sooritamise keele. Vene õppekeelega koolides tehti enamik eksameid vene keeles.

Oluline muutus toimus 2007. aastal, mil algas eestikeelsele õppele üleminek gümnaasiumiastmes. Alates 2007/2008. õppeaastast hakati aasta-aastalt suurendama eestikeelesete ainete mahtu gümnaasiumis ning 2012/2013 õppeaastaks olid gümnaasiumid läinud üle eestikeelsele õppele 60% ulatuses. 60/40 põhimõttel süsteem, kus vähemalt 60% ainetest õpetatakse eesti keeles ning 40% ainetes võib õpetada muus keeles, kehtib gümnaasiumis siiani. (Metslang jt 2013: 7; HTM 2022a)

Praegune eestikeelsele õppele üleminek algas 2024. aastal, kui lasteaedades ning koolide 1. ja 4. klassides alustati täielikult eestikeelse õppe rakendamist (HTM 2026). Üleminek toimub järk-järgult ning igal aastal lisanduvad järgmised klassid. 2025/2026 õppeaasta on ülemineku teine aasta, mis tähendab, et täielikult eesti keeles õpivad juba 1.-2. klass ja 4.-5. klass. Haridus- ja Teadusministeeriumi andmetel peavad kõik Eesti lasteaiad ja põhikoolid olema aastaks 2030 täielikult eestikeelsed (HTM 2026). Gümnaasiumiastmes toimub täielik üleminek, varasemalt eestikeelse õppemahu 60%lt, aastatel 2030-2033 (HTM 2022b).

Üleminekuga seoses on kasutusele võetud mõiste „üleminekukool“, millega tähistatakse koole, mis olid varem vene õppekeelega, kuid lähevad üle eestikeelsele õppele (Sõnaveeb 2025). Mitmed sellised koolid on muutnud ka oma nime. Nimevahetus puudutas eelkõige koole, mille nimes sisaldus sõna „Vene“ või mis olid muul viisil seotud venekeelse õppega. Näiteks muutus Lasnamäe Vene Gümnaasiumi nimi Tähesaju Gümnaasiumiks, Tartu Aleksander Puškini Koolist sai Tartu Jogentaga Kool ning Jõhvi Vene Põhikoolist Jõhvi Kesklinna Kool (ERR 2024).

Tartu Linnavalitsuse (2022) andmetel alustati üleminekuga Tartus üks aasta enne riiklikku üleminekut ning 2025/2026. õppeaastaks on viis endist vene õppekeelega haridusasutust täielikult eestikeelsed.

Üleminekuprotsessi on hinnatud nii positiivselt kui ka kriitiliselt. Õpetajate Lehes (2026) avaldatud artiklis märgib Birute Klaas-Lang, et võrreldes varasemate aastatega on lapsevanemad muutunud eestikeelsele õppele ülemineku suhtes rahulikumaks. Tema sõnul on alushariduses juba näha eestikeelsele õppele ülemineku tulemusi ning laste keeleoskus areneb edukalt. Samas tõi ta välja, et keerulisem olukord on 4. ja 5. klassides, kus õpilased olid enne õppinud vene keeles ning pidid suhteliselt vähese ettevalmistusega üle minema eestikeelsele õppele. Klaas-Langi hinnangul oli see keeruline nii õpilastele, õpetajatele kui ka lapsevanematele.

Eestikeelsele õppele üleminek on pikaajaline protsess, mille eesmärk on kujundada Eestis ühtsem haridussüsteem ning parandada kõikide õppijate võimalusi ühiskonnas toime tulla. Üleminek on seotud nii hariduskorralduslike muudatuste, keeleõppe kui ka koolikultuuri muutumisega ning selle täielik mõju avaldub alles järgnevatel aastatel.

1.3. Eesti keele õpe vene koolides kuni haridusreformi alguseni

Nii nõukogude perioodil kui ka enne eestikeelsele haridusele üleminekut on eesti keelt vene õppekeelega koolides ainena ikka õpetatud (Metslang jt 2013: 5). 2025/2026 õppeaasta seisuga saab veel üldhariduskoolides 3. ja 6.-9. klassides õppida vene keeles ning eesti keelt õpetatakse eesti keel teise keelena ainekava järgi (Põhikooli riiklik õppekava 2025 § 1 lg 6). Lisaks kasutatakse Eestis aktiivselt ka keelekümbelprogrammi, mida on tunnustatud kui üht kõige hoolikamalt planeeritud ja tulemuslikumat keelekümbelussüsteemi maailmas (Metslang jt 2013: 6).

Keelekümbel on üks LAK-õppe ehk lõimitud aine- ja keeleõppe viisidest (HTM 2022a). LAK-õpe tähendab metoodikat, kus keelt ja õppeainet õpitakse samaaegselt. Õppeaineid, näiteks matemaatikat või loodusõpetust, õpetatakse sihtkeeles ning õppimist toetatakse erinevate visuaalsete ja keelelist mõistmist hõlbustavate vahenditega, nagu pildid, joonised ja diagrammid (Mehisto jt 2010). LAK-õppe oluline põhimõte on see, et keeletundides toetatakse aineõppes käsitletud teemasid ning aineõpetajad täidavad osaliselt ka keeleõpetaja rolli. Samal ajal toetab keeleõpetaja aineõpet (Metslang jt 2014: 71). LAK-õppe eesmärk on võimaldada õppijal omandada lisaks emakeelele ka teine keel, suurendamata seejuures õpilaste tunnikoormust (Sau-Ek, Loogma & Vainu 2011: 7).

Rahvusvaheliselt ulatuvad LAK-õppe juured 1960.-1970. aastatesse ning laiemalt hakkas see metoodika levima 1990. aastate keskpaigas (Hemmi & Banegas 2021: 1). Keelekümbel kui üks LAK-õppe vormidest sai alguse Kanadas, kus 1965. aastal rakendati esimest korda programmi, mille eesmärk oli võimaldada ingliskeelsetel lastel omandada prantsuse keel (Sau-Ek, Loogma & Vainu 2011: 7).

Eestis hakati keelekümbelust ja LAK-õpet rakendama 2000. aastal, kui avati esimene keelekümbelklass (HTM 2026). Eestis kasutatakse Kanada keeleõppe mudelit, mida on kohandatud vastavalt Eesti oludele (Sau-Ek, Loogma & Vainu 2011: 8). Enne eestikeelsele õppele üleminekut kasutati koolieelsetes keelekümbelusrühmades eesti keelt vähemalt 50% ulatuses õppe- ja kasvatustegevusest ning põhikooli keelekümbelusklassides vähemalt 60% ulatuses (HTM 2022a). 2015. aastal avati Eestis ka esimesed kahesuunalised

keelekümbelusrühmad, kus õppisid koos eesti ja vene kodukeelega lapsed ning rühmades töötasid kaks õpetajat – üks suhtles lastega eesti ja teine vene keeles (Gusjuk, Tuul & Õun 2022: 156).

Kuigi eestikeelsele õppele üleminek algas ametlikult 2024. aastal, siis LAK-õpet on rakendatud Eestis juba sajandialgusest. Pärast eestikeelsele õppele üleminekut on eesmärk viia õppetöö täielikult üle eesti keelele, kuid õppetöö toetamisel kasutatakse jätkuvalt LAK-õppe meetodeid.

2. Lastevanemate kaasamine eestikeelsele õppele üleminekul

Eestikeelsele õppele üleminekul sai kinnituse aastal 2022 ning alates sellest ajast on lapsevanematele pakutud toetust erinevatel viisidel. Eelkõige informeeritakse vanemaid õppekeele muutustest ja uuenenud koolikorraldusest. Informatsioon, mida lastevanematele jagatakse, on tihti peale kahes keeles – nii eesti kui vene keeles. Kakskeelne informatsioon on vajalik selleks, et vanemad ei tunneks ennast tõrjutuna ega infost kõrvalejätuna, lisaks pakub kakskeelne informatsioon lastevanematele turvatunnet. Siinne peatükk annab ülevaate tegevustest ja meetmetest, mida Eestis rakendatakse muukeelsete vanemate teavitamiseks ning kaasamiseks seoses eestikeelsele õppele üleminekul.

Enamik informatsiooni eestikeelsele õppele ülemineku kohta leiab Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt. Näiteks jagas Haridus- ja Teadusministeerium (2023) enne eestikeelsele õppele üleminekut enda YouTube'i kanalil videot, kus tolleaegne eestikeelsele õppele ülemineku juht Ingar Dubolazov vastas lastevanemate küsimustele seoses eestikeelsele õppele üleminekul. Kõige rohkem tundsid lapsevanemad muret selle üle, et kas vene keel kaob koolides täielikult ning kuidas säilitatakse kodukeele toetus. Selline küsimus näitab, et lastevanematele on oluline, et nende lastes säiliks oma rahvusidentiteet ja kultuur. Lisaks küsisid lapsevanemad ka küsimusi, kuidas aidata last kodutöödega kui enda eesti keele oskus pole piisav, kelle vastutus on mitterahuldavad õppetulemused, näiteks kui laps ei saa teises keeles õppimisega hakkama ning kuidas teostatakse eestikeelset õpet hariduslikele erivajadustega lastele. Videos mainis Dubolazov, et lastevanemate küsimusi laekus üle saja, mis võib tähendada, et enne haridusreformi olid lapsevanemad segaduses ja ebakindlad tuleviku suhtes. Lisaks on Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel rubriik KKK (korduma kippuvad küsimused), kuhu saavad kõik pöörduda ja esitada enda küsimuse seoses eestikeelse õppega.

Eraldi on lastevanematele suunatud ka Tartu Ülikooli kirjastuses ilmunud kakskeelne raamat „Minu laps õpib eesti keeles“ (Klaas-Lang 2024), milles tutvustatakse vanematele esimese ja teise keele omandamist, teises keeles õppimist ning kuidas lapsevanemad saavad enda lapsi toetada eestikeelses õppes, aga ka kodukeele toetamise olulisust. Lisaks on raamatus kajastatud mitmekeelsete isikute lood enda eesti keele õppimisest ning kuidas on mitmekeelsus neile kasuks tulnud.

Lisaks eelpool mainitule on eestikeelsele õppele ülemineku kohta tehtud ka mitmeid telesaateid. Näiteks ERRis tehti kaks hooaega saadet „Keel ja kool“, kus saatejuht Uljana Kuzmina külastas venekeelseid peresid, kelle lapsed on hakanud õppima eesti keeles.

Telesaates räägiti nii laste, vanemate kui õpetajatega ning erinevad pered said jagada enda kogemusi seoses eestikeelse õppega. Lisaks kajastati igas saates tuntud eestlase eesti keele õppimise kogemust. Saates astusid üles näiteks Elina Netšajeva, Konstantin Vassiljev, Sergei Zenjov jpm. „Keel ja kool“ telesaade andis hääle vene keelt kõnelevatele peredele näidates nende edusamme ja tagasilööke seoses eesti keeles õppimisega, samuti andis toetust televaatajatele, kes nägid, et nad ei ole muutuste keskel üksi. Sama saatejuhi poolt on ETVs ka uuem saade „Meie õpetajad“, mis keskendub üleminekukoolide õpetajate igapäevaelule. Lisaks on üleminekuteemasid käsitlenud ka ETV+ saade „Кофе+“. Lisaks telesaadetele on eestikeelsele õppele üleminekust tihti juttu ka uudistes.

Nagu näha, siis on lastevanematele eestikeelsele õppele ülemineku kohta jagatud hulgaliselt infot nii meedias kui telekanalites. Iseasi on aga see, kui palju tarbib vene keelt kõnelev inimene Eesti meediat ehk kas kogu info, mis eesti- ja venekeelsetes kanalites ülemineku kohta liigub jõuab ikka sihtrühmani. Kuna eestikeelse õppe puhul on suur roll kooli ja kodu koostööl, siis arvatavasti kõige lihtsamini ja kiiremini saavad lapsevanemad infot enda lapse koolilt, kas klassijuhatajalt või kooli juhtkonnalt.

3. Vanemate hoiakute olulisus lapse teise keele ja teises keeles õppes

Lapsevanemad on enda lapse esimesed ja suurimad eeskujud ning perekonna keelehoiakud kanduvad üle ka lapsele. Lisaks geenidele annavad lapsevanemad seega lastele edasi ka enda suhtumisi, hoiakuid ja tõekspidamisi. (Stephens 2007) Nii on ka vanematel oluline roll lapse teise keele õppimisel ja omandamisel.

Teise keele õppimine nõuab pingutust ning selleks, et saavutada kõrge keeleoskustase ei piisa vaid mõnest tunnist nädalas, vaid nõuab pidevat panust (Punar & Karatepe 2019: 325). Vanemate osaluse ulatus ja vanemate poolne teiskeelne sisend on lapse teise keele omandamist käsitlevas kirjanduses leidnud vastakaid seisukohti. On uurijaid, kes peavad oluliseks, et vanemad pakuvad ka kodus teiskeelset sisendit. Vanemad, kes õpivad ja oskavad riigi keelt, kus nad elavad, suudavad tõhusamalt toetada oma laste teise keele arengut ning pakuvad neile tõenäolisemalt kvaliteetsemat teiskeelset sisendit, mis omakorda viib laste paremate teise keele oskusteni (Troesch jt 2020: 3). Erinevad inglise keele kui võõrkeele õppimist käsitlevad uurimused on näidanud, et vanemad, kelle inglise keele oskus on parem, haridustase kõrgem ning kellel on rohkem võimalusi lapse õppimisse panustada, toetavad aktiivsemalt oma laste võõrkeeleõpet. Seevastu vanemad, kelle inglise keele oskus on piiratud ning kelle ajaressurss on väiksem, osalevad laste võõrkeeleõppe toetamises vähem ning nende võimalused toetava keelekeskkonna kujundamiseks on piiratumad. (Asgari & Mustapha 2011; Forey, Besser & Sampson 2015; Li 2007) Asgari & Mustapha (2011) tehtud uurimuses selgus, et vanemad, kelle endi inglise keel oli heal tasemel nende vanemate lapsed saavutasid täiskasvanueas parema inglise keele oskuse võrreldes lastega, kelle vanemad ei pakkunud piisavalt toetavat keeleõppekeskkonda.

Samas toovad mõned uuringud välja, et laste teise keele õppimisel piisab kui vanemad väärtustavad ja innustavad last teist keelt rääkima ning vanemate enda keeleoskus ei pruugi olla määrava tähtsusega (Klaas-Lang 2024; Klaas-Lang, Praakli & Vender 2025). Laste teise keele õppimisel on vanematel oluline roll pigem õpitava keele väärtustamises. Näiteks võib negatiivne hoiak teise keele vastu takistada teise keele omandamist, vastupidiselt positiivne hoiak võib hõlbustada teise keele õppimist (Ronderos, Ramos & Peña 2022: 3). Lisaks võivad vanemate kõrged ootused lapse akadeemilise edukuse suhtes mõjuda positiivselt ka lapse tulemustele keeleõppes (Castro jt 2015). Kui laps puutub teise keelega kokku alles haridusasutuses, st lasteaias või koolis, on tegemist suksessiivse (SUK) teise keele omandamisega, st olukorraga, kus laps hakkab teist keelt omandama pärast seda, kui esimeses keeles on kujunenud teatud tase. Taoline keeleomandamise protsess on individuaalselt väga

erinev – mõnel lapsel toimub keeleomandamine kiiremini, teisel aeglasemalt (Padrik & Hallap 2017: 3). Seega peavad lapsevanemad olema kannatlikud lapse edusammudes ning tunnustama last ka väikeste saavutuste puhul ning mitte võrdlema oma lapse keelearengut teiste lastega (Klaas-Lang 2024: 61). Lisaks positiivsele hoiakule teise keele vastu on oluline roll ka sellel, kuidas lapsevanem toetab lapse õppimist üleüldiselt. Vanemate kaasatus laste õppimisse on oluline laste heale õpeedukusele (Castro jt 2015).

Vanemate rolli lapse teise keele õppimisel peetakse varasemate uuringute põhjal väga oluliseks. Lapse teise keele arengut toetab eelkõige vanemate positiivne suhtumine õpitavasse keelde ning selle väärtustamine igapäevaelus. Lisaks võib lapse keeleõpet soodustada ka vanemate hea keeleoskus, kuna see võimaldab pakkuda lapsele mitmekesisemat ja kvaliteetsemat keelelist tuge.

4. Teises keeles õppiva lapse kodukeele toetuse olulisus

Kui laps alustab õppimist oma kodukeelest erinevas keeles, muutub lapsevanemate roll kodu- ehk pärandkeele säilitamisel eriti oluliseks. Vanemate emakeele kasutamine kodus on oluline tegur laste emakeele säilitamise toetamisel (Park 2013: 39).

Pärandkeeleks nimetatakse keelt, mida ei räägita asukohariigis, kuid mida kasutatakse perekonnasiseselt (Krashen 1998: 3). Esimese keele säilitamine on oluline kultuurilistel, kognitiivsetel ja pragmaatilistel põhjustel, mis moodustab olulise osa kultuuripädevusest (Küün 2008: 139-140). Uurimustest on välja tulnud, et pärandkeele mittetundmine mõjub negatiivselt peresuhetele, kuna pereliikmed ei suuda üksteisest aru saada (Park & Sarkar 2013: 225). Samuti on leitud, et tugev emakeel toetab ka teise keele arengut (Cummins 1981).

Eelnevad uurimused üldjuhul on näidanud, et vanemate jaoks on oluline, et lapses säiliks pärandkeel (Park & Sarkar 2007; Budiya 2017; Brown 2011). Kuid vanemad, kes ise ei suhtle lapsega emakeeles ning kes ei pinguta, et pärandkeel säiliks, nende laste keeleoskus ka taandub (Budiya 2017). Erinevatest uurimistest on tulnud välja, et keelesäilitamiseks või õppimiseks on vaja päevas vähemalt 20% selle keele sisendit (Argus, Rüütma & Verschik 2021: 35). Vanemad, kes küll väärtustavad pärandkeelt, kuid ei soodusta või ei julgusta last emakeelt kasutama nende pärandkeel ka kaob (Park 2013: 40). Tulemused näitavad, et lapsed säilitavad suurema tõenäosusega oma esimest keelt siis, kui tajuvad perekonda lähedasena. (Park & Sarkar 2007: 225).

Teises keelekeskkonnas õppimine võib mõjutada lapse emakeelt nii sõnavara, häälduse kui ka keelestruktuuri tasandil. Keeled ei eksisteeri isoleeritult, vaid mõjutavad üksteist pidevas kontaktis. Seetõttu on loomulik, et kakskeelsete laste kõnes esineb laensõnu ja teise keele mõju. Ka Eestis elavate vene emakeelega inimeste kõnes kasutatakse eesti keelest laenatud sõnavara, eriti ühiskondlike ja institutsionaalsete mõistete puhul (Argus, Rüütma & Verschik 2021: 12). Selliseid keelekontakte võib käsitleda kakskeelsuse loomuliku osana, mitte keelelise puudujäägina.

Pärandkeele säilitamisel on seega oluline, et vanemad väärtustaksid nii oma emakeelt kui asukohakeelt ning tagaksid lapsele piisava sisendi mõlemas keeles. Pärandkeele edasikandmine on oluline osa inimese kultuuripädevusest. Tihti juhtub, et esimene keel on mõjutatud teisest keelest, see on loomulik osa keele arengust ning seda ei pea käsitlema negatiivse nähtusena.

5. Eelnevad uurimused lapsevanemate arvamustest seoses eestikeelsele õppele üleminekuga

Eestikeelsele õppele üleminek sai seaduse jõu neli aastat tagasi ning hetkel on käimas teine aasta selle rakendamist, seega ei ole veel palju infot ega teadustöid eestikeelsele õppele ülemineku vallas tehtud. Siiski leiduvad mõned allikad, kus on seda teemat käsitletud, nii üliõpilaste lõpuöödes kui teadustöodes. Järgnevas peatükis tuuakse välja olulisemad tööd, mis on tehtud eestikeelsele õppele üleminekul ja mis keskenduvad lastevanemate rollile ja hoiakutele selles vallas.

Birute Klaas-Lang, Kristiina Praakli ja Diana Vender (2023) viisid läbi uuringu, milles käsitlesid Tartu muu emakeelega lastevanemate vaadet eestikeelsele õppele ülemineku kohta selle protsessi alguses. Uuringu tulemustest selgus, et vanemad on skeptilised ja pigem negatiivselt meelestatud eestikeelsele õppele ülemineku suhtes. Lisaks töid vanemad välja, et nad ei mõista haridusreformi eesmärki ja ka riiklikku tuge ei peeta piisavaks. Uuringu tulemustest töid vanemad positiivsete aspektide juures välja, et laste mitte-eristamine keele põhjal vähendab segregatsiooni, paraneb laste eesti keele oskus, mis tuleb kasuks edasiõppimisel ja avardab karjäärivõimalusi. Lapsevanematel on aga hirm, et kui kõik ained on eesti keeles, siis langeb üldteadmiste tase. Lisaks tunnevad vanemad, et nii laste kui nende koormus suureneb, õpilased peavad rohkem pingutama ja vanemad peavad enda lapsi rohkem aitama kodutöödega. Ka Balti Uuringute Instituudi (2024) tehtud uuringus Tartu lastevanemate seas töid vanemad välja, et lastel on suur õppekoormus, mis mõjutab negatiivselt ka laste psühholoogilist seisundit. Tulemustest selgus, et ligi pooled vastanutest ei ole rahul praegusel kujul toimunud üleminekuga, kuigi tulemused on mõnevõrra paranenud võrreldes 2023. aasta tehtud uuringuga. Lapsevanemad ei tunne ennast haridusreformis turvaliselt ega ettevalmistatult.

Lapsevanemad töid välja, et laste hariduse kvaliteet võib eestikeelsele õppele ülemineku tõttu langeda. Lisaks arvasid vanemad, et üleminek eestikeelsele haridusele ei vähenda eesti- ja muu kodukeele inimeste segregatsiooni ning loodud on justkui kaks eestikeelset kooli – üks eesti emakeelega õpilastele ning teine vene kodukeelega õpilastele. Vanemad on ka mures, et täielikult eesti keeles õppides kaugenevad lapsed enda emakeelest ja kultuurist. (Klaas-Lang, Praakli & Vender 2025)

Ida-Virumaa lastevanemate seas tehtud uuringust selgus, et vanemad peavad üldjuhul oluliseks eesti keele oskust Eestis elades, kuid venekeelses põhikoolis õppivate laste vanemad

eelistavad aeglasemat protsessi ning nende hulgas oli ka rohkem neid, kes eestikeelsele õppele üleminekut ei poolda. Lastevanemate hinnangul ei ole vene õppekeelega kooli õpilaste eesti keele oskus piisav. Samas vene emakeelega lapsed, kes õpivad eestikeelses koolis, pidasid vanemad enda laste keeleoskust heaks. (Vender, Klaas-Lang & Kallas 2023)

Aastal 2015 avati Eestis esimesed kahe-suunalised keelekümblusrühmad (KKK), millest ajendatult uuriti lastevanemate arvamust seoses uue programmiga. Tulemustest selgus, et lapsevanemad on üldiselt rahul KKK rakendamisega lasteaias, vanemad selgitasid, et laste sõnavara on tunduvalt rikkam ning lapsed suudavad nii eesti- kui venekeelsete õpetajate ja rühmakaaslastetega võrdselt suhelda. Kõige rohkem tõid vanemad välja, et rühmas võiksid käia samavanused lapsed, mis soodustaks veelgi lastevahelist koostööd ning keeleõpet. (Gusjuk, Tuul & Õun 2022)

Üliõpilastöödest on teinud näiteks Kristiina Kaljurand ja Marju Vunk (2024) magistritöö „Eestikeelsele õppele ülemineku Ida-Virumaa koolieelsete lasteasutustes õpetajate ja lastevanemate perspektiivist“, mille eesmärk oli võrrelda õpetajate ja lastevanemate vaadet seoses eestikeelsele õppele ülemineku ja nende hoiakuid keelelise mitmekesisuse osas. Magistritöö tulemustest selgus, et nii õpetajad kui lapsevanemad hindasid enda teadlikkust eestikeelsele õppele ülemineku suhtes kõrgelt. Lapsevanemad lootsid, et lastele jääksid ka kodukeelsed huviringid ning et eestikeelsele õppele ülemineku toimuks sujuvalt.

Väljatoodud uurimustest on näha, et lapsevanemad ootaksid rohkem tuge ning nende kõige suurem hirm on et laste ja vanemate koormus suureneb, samas kui üldteadmisi jääb vähemaks. Eestikeelsele õppele ülemineku puhul rakendatakse keelekümbluse lõimitud aine- ja keeleõpet, mille eesmärk on et õppijad jõuavad ea- ja võimetekohaselt edasi kõigis õppeainetes ning suudavad jätkata õpinguid nii eesti kui oma emakeeles (Eesti Keele Instituut s.a). Selle põhjal võib oletada, et lapsevanemad kas ei ole teadlikud või ei usu LAK-õppe rakendumisesse, mis tähendab, et lastevanematele peaks võimaldama paremat informeeritust ja selgitusi LAK-õppe mõjust.

6. Valim ja meetod

6.1. Valim

Valimi moodustasid ühe Tallinna üleminekukooli 1., 2., 4. ja 5. klassi lapsevanemad, kelle lapsed õpivad esimest või teist aastat eesti keeles. Valimis kasutati mittetöenäosuslikku eesmärgipärast (ka sihipärast) valimit. Eesmärgipärase valimi puhul valib uurija uuritavad, püüdes leida populatsioonis kõige tüüpilisemad esindajad (Väljataga 2019). Eesmärgipärane valim võimaldab uurijal täpselt määratleda, keda uurida tahetakse ja keda valimisse kaasatakse (Beilmann & Rämmer 2025). Minu magistritöö eesmärk on küsitlust läbi viia ainult üleminekuklasside lapsevanematega ning valimisse said kaasatud vaid lapsevanemad, kelle lapsed õpivad esimest või teist aastat eesti keeles.

Kinnitan, et olen koostanud magistritöö iseseisvalt ning järginud hea teadustava (2023) põhimõtteid. Küsitlusele vastamine oli vabatahtlik ja anonüümne. Lastevanemate ja õpilaste isiklikke ega muid delikaatseid andmeid ei küsitud ning magistritöös esitan vastused üldistatud kujul. Uuritava kooli juhtkonnaga oli läbiräägitud ja saadud nõusolek magistritöö läbiviimiseks. Andmeid säilitati uurija isiklikus arvutis ning kustutatakse peale magistritöö kaitsmist.

6.2. Valimi kirjeldus

Küsimustikule vastas kokku 169 lapsevanemat, kellest 99 ($\approx 59\%$) vastas venekeelsele küsimustikule ja 70 ($\approx 41\%$) eestikeelsele küsimustikule. Küsimustikule vastas 150 ($\approx 89\%$) naist ja 19 ($\approx 11\%$) meest. Enamik, kes küsimustikule vastas on ise omandanud põhi- ja/või keskhariidust vene keeles ($\approx 88\%$), vaid umbes 4% vastanutest on omandanud hariduse eesti keeles, ülejäänud, umbes 8%, on omandanud haridust mingis muus keeles. Kõige rohkem vastanuid olid kõrgharidusega ($\approx 51\%$), seejärel keskhariidusega ($\approx 40\%$) ning umbes 8% põhiharidusega. Kõige suurema vanusegrupi moodustasid 41-50- aastased lapsevanemad ($\approx 46\%$), seejärel 36-40- aastased ($\approx 33\%$), 31-35-aastaseid oli umbes 15%. 26-30- aastaseid lapsevanemaid oli seitse ($\approx 4\%$) ning üle 51- aastaseid neli ($\approx 2\%$). Umbes 65% lapsevanematest ei ole peres teisi lapsi, kes õpivad või on õppinud eesti keeles ning umbes 35% lapsevanematest on teisi lapsi, kes õpivad või on õppinud eesti keeles. Küsimustikule vastanud lapsevanemad enamik hindasid enda eesti keele oskuse taset kõrgeks või väga kõrgeks ($\approx 55\%$), keskmiselt hindas enda eesti keele oskust umbes 27% vastanutest. Umbes 18% lapsevanematest hindas enda eesti keele oskust nõrgaks või väga nõrgaks. Valimi kokkuvõtlik kirjeldus tabelis 1.

Tabel 1. Uuringu valimi sotsiaaldemograafiline ja keeleline kirjeldus (N=169).

Tunnus	n	%
Kokku vastajaid	169	100%
Venekeelsele küsimustikule vastanud	99	59%
Eestikeelsele küsimustikule vastanud	70	41%
Naised	150	89%
Mehed	19	11%
Haridus omandatud vene keeles	149	88%
Haridus omandatud eesti keeles	7	4%
Haridus omandatud muus keeles	13	8%
Kõrgharidusega vastajad	86	51%
Keskharidusega vastajad	68	40%
Põhiharidusega vastajad	14	8%
Vanusegrupp 26–30	7	4%
Vanusegrupp 31–35	25	15%
Vanusegrupp 36–40	56	33%
Vanusegrupp 41–50	78	46%
Vanusegrupp üle 51	4	2%
Peres ei ole teisi eesti keeles õppivaid lapsi	110	65%
Peres on teisi eesti keeles õppivaid lapsi	59	35%
Hinnanguline eesti keele oskus kõrge/väga kõrge	93	55%
Hinnanguline eesti keele oskus keskmine	46	27%
Hinnanguline eesti keele oskus nõrk/väga nõrk	30	18%

Märkus. Protsendid on ümardatud.

Kõige rohkem oli vastanuid 4. ja 5. klassi lastevanemate seas (4. klass: 70 vastanut, 5 klass: 69 vastanut, mõlemad nendes klassides õppivate laste arvust $\approx 41\%$). 2. klassist vastas 22 ($\approx 13\%$) vanemat ja esimesest klassist vaid kaheksa ($\approx 5\%$). Üheks põhjuseks, miks 1. klassi lapsevanemate vastuseid on märgatavalt vähem on see, et võrreldes neljanda ja viienda klassiga on esimeses klassis vähem paralleele (4. ja 5. klassis on viis paralleeli, kokku 230 õpilast ja 1. klassis kaks paralleeli, kokku 46 õpilast), sama on ka 2. klassis, kus on neli paralleeli, kuid igas klassis on 17-20 õpilast, kokku 76 õpilast. Valimi jaotus lapse klassi järgi, vt tabel 2.

Tabel 2. Vastajate jaotus lapse klassi järgi (N=169).

Klass	n	%
1. klass	8	5
2. klass	22	13
4. klass	70	31
5. klass	69	41

6.3. Meetod

Magistritöö meetod on kvantitatiivne uurimus, kuna keskendus ühe kooli üleminekuklasside lastevanematele ning kõikidele sellesse rühma kuuluvatele inimestele saadeti küsimustik. Kvantitatiivset uurimisviisi kasutatakse kui soovitakse teha üldistavaid järeldusi kindla inimrühma kohta (Beilmann 2025). Kvantitatiivses uurimuses kogutakse andmeid sageli struktureeritud küsimustikuga, mis sisaldavad suletud lõpuga küsimusi (Õunapuu 2014: 55). Magistritöös täiendati mõningaid küsimusi avatud vastuse võimalusega, et võimaldada vastajatel oma seisukohti täpsustada ja põhjendada.

Andmekogumiseks saadeti lastevanematele veebi teel *Google Forms*i küsitlus. Küsitlus saadeti nii eesti- kui vene keeles ning igaüks sai valida millises keeles küsitlusele vastab. Otsustasin küsitluse teha kahes keeles, sest see annab võrdsed võimalused kõikidele vanematele ning väldib seda, et mõni lapsevanem jätab vastamata, kuna ei jõua või ei taha küsitlust ise tõlkida ning mõlemas keeles küsitlus välistab ka selle, et tõlkimisel tekib vigu, näiteks küsimusest ei saada aru vms.

Küsitluses oli kokku 22 küsimust, millest seitse sisaldas üldist infot (vt lisa 1). Üldise info saamine on oluline selleks et võrrelda lastevanemate vastuseid. Pere teised lapsed, kes on õppinud eesti keeles ja vastaja enda eesti keele oskus jms võivad mõjutada suhtumist ja hoiakut seoses eestikeelsele õppele ülemineku kohta.

Järgnevad küsimused käsitlesid ülemineku vajalikkust ja sujuvust lastevanemate hinnangul, mis sisaldasid nii skaala- kui avatud küsimusi. Lisaks küsiti põhjusi, miks lapsevanemad otsustasid panna enda lapse üleminekukooli mitte eestikeelsesse kooli, kui palju laps tegeleb või kuuleb eesti keelt väljaspool kooli, kuidas on laste kodukeel koolis toetatud ning kas lapsevanemad tunnevad ennast infost kõrvalejätuna kui kool annab infot eesti keeles ning vastaja eesti keele oskus ei ole piisav.

Küsimustiku vastuseid töötlesin *Exceli* platvormil, kus korrastasin ja analüüsisin andmeid. Salvestasin *Google Forms*i andmed *Excelisse*, võrdlesin vastuseid vastanute üldandmetega (sugu, vanus, mis klassis laps õpib jne). Vabavastuseid kodeerisin, rühmitades sarnase sisuga vastused kategooriatesse.

Enne, kui küsimustik saadeti üldkogumi lastevanematele, viisin läbi pilootküsimustiku nii eesti- kui venekeelsele küsimustikule. Pilootküsimustele vastajad ei osanud välja tuua vajakajäämisi ning seetõttu jäi küsimustik muutmata ning edasi saadeti see üldkogumile. Pilootküsimustele vastajate vastuseid magistritöös ei arvestata, kuna see ei sobinud valimiga (vastajate lapsed õppisid teises üleminekukoolis).

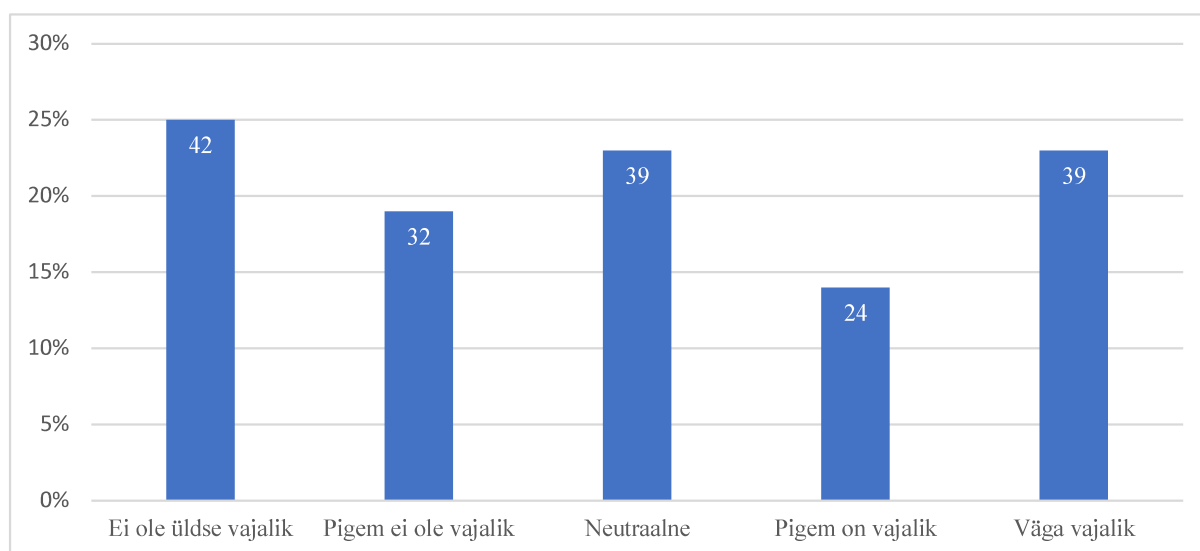
Magistritöös valitud kvantitatiivne meetod annab üldistatud ülevaate valimi arvamustest ja aitab välja selgitada peamised tendentsid. Küsitluses oli antud võimalus vastata mõnedele küsimustele vabavastusena, mis aitas paremini tõlgendada kinniseid küsimusi. Samas koosnes suurem osa küsimustikust kinnistest küsimustest, mis piiravad vastajate arvamuste põhjalikumat käsitlemist. Lisaks on e-posti teel saadetud küsimustiku piiranguks sageli inimeste vähene huvi vastamisel, mis võib mõjutada tulemuste esinduslikkust. Ka antud magistritöö küsitluses oli näha, et 4. ja 5. klasside lapsevanemad vastasid aktiivsemalt kui 1. ja 2. klassi lapsevanemad.

7. Tulemused

Tulemused on esitatud peatükis uurimisküsimuste kaupa: 1) Kuidas mõistavad lapsevanemad eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkust ja sujuvust? 2) Millist tuge lapsevanemad ootaksid ja vajaksid koolilt, et eestikeelsele õppele ülemineku oleks tõhusam ja sujuvam? 3) Kas lapse kodukeel on koolis toetatud? 4) Kuidas lapsevanemad hindavad enda laste praegust õppekoormust ja saadava hariduse kvaliteeti? Mõningate küsimuste puhul oli vastajatel võimalik esitada ka avatud vastuseid, milles lapsevanemad said oma seisukohti põhjendada. Vabavastuste põhjal koostati kokkuvõtted ning esitati valik tsitaate.

7.1. Lastevanemate arvamus eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkusest

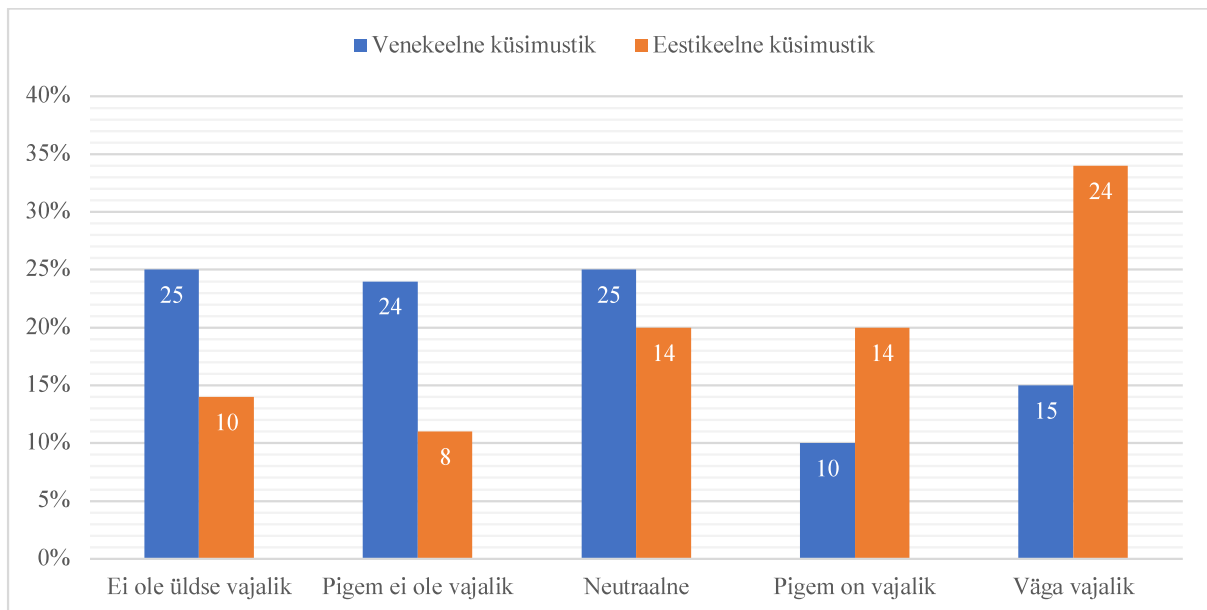
Magistritöö üks uurimisküsimusi on: kuidas mõistavad lapsevanemad eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkust. Küsitlusest saadud vastustest selgub, et ligi veerand lapsevanematest ei pea üldse vajalikuks eestikeelsele õppele üle minna. Lisaks leidis märkimisväärne osa vastanutest, et see pigem ei ole vajalik. Samuti suhtus ligikaudu veerand lapsevanematest teemasse neutraalselt. Väiksem osa vastanutest pidas üleminekut pigem vajalikuks, samas kui ligikaudu veerand lapsevanematest hindas seda väga vajalikuks (vt joonis 1).

Joonis 1. Lastevanemate arvamus eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkusest (N=169).

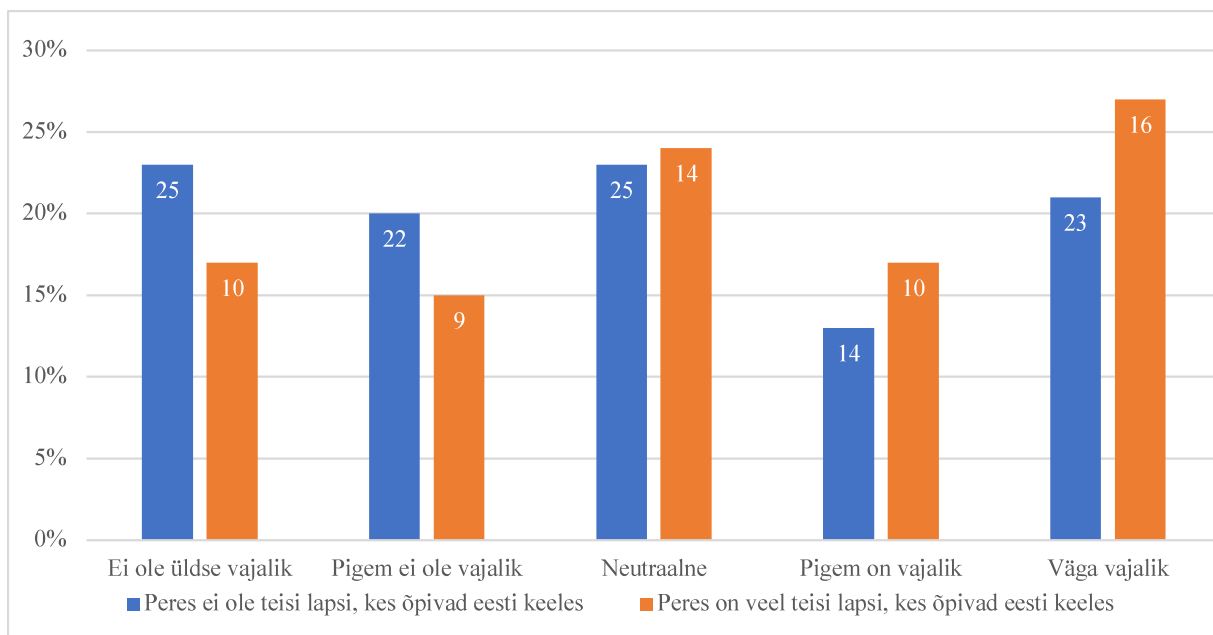
Suured erinevused joonistusid välja ka selles, mis keelsele küsimustikule lapsevanemad vastasid – venekeelse küsimustiku vastajate seas oli rohkem neid, kes ei pea vajalikuks

eestikeelsele õppele üle minna, vastupidiselt eesti keeles vastanute seas on rohkem neid, kes peavad eestikeelsele õppele üleminekut väga vajalikuks (vt joonis 2).

Joonis 2. Lastevanemate arvamus eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkusest. Eestikeelse ja venekeelse küsimustiku vastuste võrdlus (N=169).

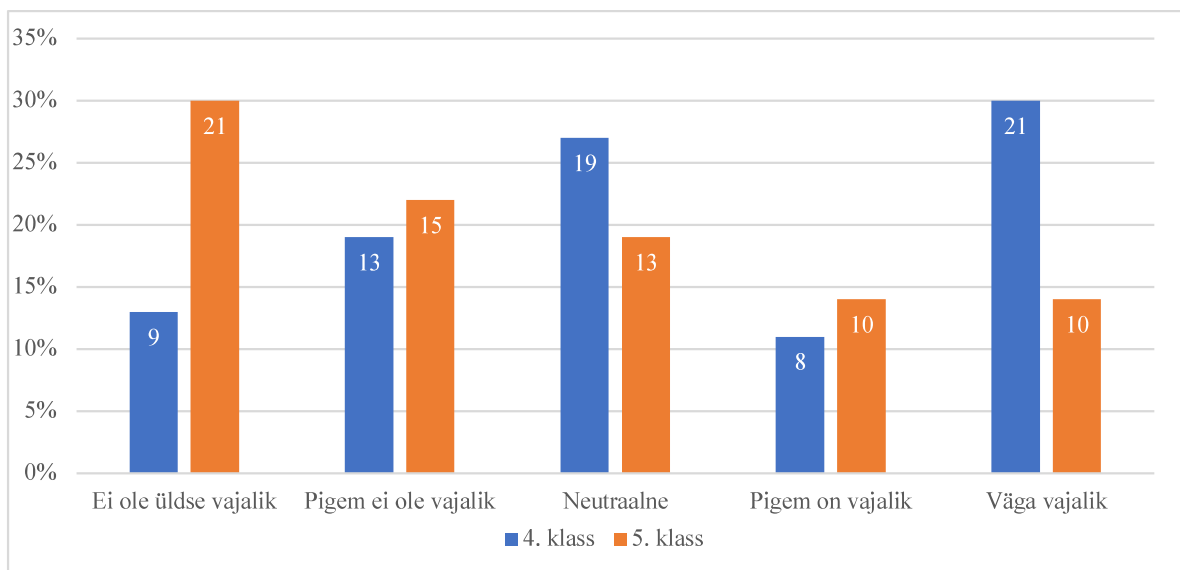
Erinevus vastustes tuli ka välja selles, kas peres on veel teisi lapsi, kes õpivad või on õppinud eesti keeles. Küsitlusest selgus, et pered, kus on veel teisi lapsi, kes õpivad eesti keeles peavad rohkem vajalikuks üleminekut kui need, kellel ei ole teisi lapsi, kes õpivad eesti keeles (vt joonis 3).

Joonis 3. Lastevanemate arvamus eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkusest. Pere teised lapsed, kes õpivad või ei õpi eesti keeles võrdlus (N=169).

Kõige vähem pooldavad eestikeelsele õppele üleminekut 5. klassi laste lapsevanemad, kellest üle veerandi vastasid, et üleminek on vajalik või väga vajalik ning üldse pole vajalik või pole vajalik vastas üle poole. 4. klassi lastevanematest umbes viiendik vastas, et üleminek ei ole üldse vajalik või pole vajalik ja on vajalik või väga vajalik vastas 42% neljanda klassi lastevanematest (vt joonis 4).

Seevastu oli 2. klassi õpilaste vanemate seas toetav hoiak eestikeelsele õppele üle minna märgatavalt levinum ning enamik neist pidas üleminekut vajalikuks. 1. klassi lastevanematest vaid üks vastas, et üleminek on vajalik ning mitte ükski ei vastanud, et üleminek on väga vajalik. Üleminek ei ole üldse vajalik või pole vajalik vastas kolm lapsevanemat, ülejäänud neli lapsevanemat hindasid ülemineku vajadust keskmiselt. Kuna 1. klassi lapsevanemaid oli kogu küsitluses vaid 5%, siis ei saa nende vastuseid võtta üldistatud kujul, sama ka teise klassi lastevanemate puhul, kelle vastuseid oli umbes 13%. 4. ja 5. klassi lapsevanemaid oli küsitluses mõlemad umbes 41%.

Joonis 4. Lastevanemate arvamus eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkusest. Neljanda ja viienda klassi lastevanemate vastuste võrdlus (N=139).

Lisaks skaalaküsimusele said lapsevanemad ka enda vastust põhjendada vabavastusena, miks on sujuv või ei ole sujuv eestikeelsele õppele üleminekuks. Mitmed lapsevanemad, kasutasid võimalust ja põhjendasid enda arvamust, kuigi vabavastuse kirjutamine ei olnud kohustuslik. Kokku tuli vabavastuseid 131. Põhjendused kategoriseerisin nelja erinevasse rühma – 1. rühm: eestikeelsele õppele üleminekuks on vajalik, 2. rühm: eestikeelsele õppele üleminekuks on vajalik, kuid mitte nii nagu seda praegu tehakse, 3. rühm: eestikeelsele õppele üleminekuks tuli alustada varem (lasteaiast, esimesest klassist, 30 aastat tagasi vms) ning 4. rühm: eestikeelsele õppele üleminekuks ei ole üldse vajalik.

Vabavastustest selgub, et lapsevanemad pigem peavad vajalikuks eestikeelsele õppele üleminekuks. Täielikult nõus eestikeelsele õppele üleminekuks oli 46 lapsevanemat. 24 lapsevanemat peavad eestikeelsele õppele üleminekuks vajalikuks, kuid seda tuleks muudmoodi korraldada kui praegu on. Üldse ei pea vajalikuks eestikeelsele õppele üleminekuks 30 lapsevanemat ning suur hulk lapsevanemaid on üldiselt nõus, kuid rõhutavad, et seda oleks tulnud teha varem, näiteks juba lasteaiast, 1. klassist, 30 aastat tagasi vms. Lapsevanemaid, kes ütlesid, et üleminekuks oleks pidanud toimuma varem oli kokku 31. Suure vastajate hulga tõttu otsustasingi teha sellest eraldi kategooria.

Vanemad, kes peavad vajalikuks eestikeelsele õppele üleminekuks tõid põhjustena enamasti välja, et elavad Eesti riigis, igal riigil on oma riigikeel ning nad peavad loomulikuks, et iga inimene, kes elab Eestis peab oskama eesti keelt (vt näited 1-3). Vanemad, kes olid üldiselt eestikeelsele õppele ülemineku poolt, kuid näevad selles kitsaskohti tõid põhjendustena näiteks

välja, et puuduvad sobivad õppe- ja metoodilised materjalid, lisaks nägid vanemad probleeme ka haridussüsteemis ja kvalifitseeritud õpetajate puudusest (vt näited 4-7).

- (1) *Elame Eestis.* (4. klasside lapsevanemad)
- (2) *Igal riigil on oma riigikeel.* (4. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)
- (3) *Eesti keele oskus on hädavajalik kui elad Eesti Vabariigis.* (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)
- (4) *Üleminek oli vajalik, aga haridussüsteem pole selleks üldse ette valmistatud. See on lastele väga raske ning puuduvad õppe- ja metoodilised materjalid.* (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)
- (5) *Vajalik, kuid esialgu oli vaja ette valmistada koolid, õpikud ja õpetajad.* (4. klassi lapsevanem)
- (6) *Üleminek on vajalik, aga selle elluviimise viis on katastroof. Lapsed on stressis ja nad ei suuda omandada ei eesti keelt ega teadmisi.* (4. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)
- (7) *Üleminek on vajalik, sest lapsed peavad teadma riigi keelt, kuid sellisel kujul, nagu see oli tehtud, see meenutab vägivalda.* (1. klassi lapsevanem)

Vastajad, kes ei pidanud üldse vajalikuks eestikeelsele õppele üle minna tõid vastustest välja, et oleks piisanud ka eesti keele tundide arvu suurendamist, lapsed ei suuda võõrkeeles tunni sisust aru saada ning seetõttu nende teadmised kannatavad (vt näide 10) ning igal lapsel on õigus põhiharidus omandada oma emakeeles (vt näide 11). Kaks vastajat vastasid ka, et eesti keel ei ole oluline (vt näited 8-9). Vastustest selgus, et vanemad eelistavad kui nende lapsed õpivad emakeeles ning usuvad, et kodukeeles õppides omandavad lapsed paremini õppematerjali. Lisaks väljendasid vanemad, et eesti keelel puudub väljaspool koolikeskkonda praktiline väärtus, mistõttu nad ei näe selle õppimist vajalikuna.

- (8) *Üleminek eesti keelele on hariduse hävitanud. Eesmärgiks on saanud üheainsa, maailmas kusagil kasutamata keele õppimine, mitte teadmiste omandamine. Selgub, et vajadus üle minna eesti keelele õppekeelena seisneb katses võrdsustada eesti- ja venekeelse elanikkonna teadmisi (st „maha teha“ ülejäänut, kuna nad ei suuda kõrgemale tasemele jõuda).* (4. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)
- (9) *Inglise keel on meie riigis nii laialt levinud, et isegi riiklikud ülikoolid nõuavad magistrantidelt oma väitekirja kaitsmist inglise keeles, kuna paljud rektorid on välismaalased ja ei oska eesti keelt. Lisaks ei paku eesti keele oskus omandatud teadmiste rakendamiseks välismaal mingeid võimalusi; isegi kohalikul tööturul on eelistatud keel inglise keel.* (4. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

(10) *Kahjuks, nagu me näeme, ei õpi lapsed sellise ülemineku korral ei keelt ega aineid.* (4. klassi lapsevanem)

(11) *See polnud vajalik. Usun, et haridus on emakeeles arusaadavam. Keelebarjääri tõttu läheb poolte ainete ja teadmiste olemus kaduma. Eesti keelt saab õppida tundide ja praktilise kogemuse kaudu.* (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

Eraldi kategooriana tõin välja ka vanemad, kes vastasid, et eestikeelsele õppele üleminekut tuli alustada varem. Varem tähendas lastevanemate silmis kas lasteaiast, esimesest klassist või üleüldiselt 35 aastat tagasi või 2000. aasta alguses (vt näited 12-15). Vastustest saab järeldada, et lapsevanemad eelistavad üleminekut võimalikult varajases eas, et kohanemine ja keeleõpe toimuks loomulikumalt ja väiksema õppekoormusega. Samuti vastasid osad vanemad, et üleminekuga on liialt viivitatud ning reform oleks pidanud toimuma Eesti taasiseseisvumise järel. Lastevanematele jääb mulje, et hilinenud üleminekut on nüüd püütud ellu viia kiirendatud tempos.

(12) *Minu arvates oli ülemineku eesti keelele alates 4. klassist väga hiline, alates esimesest klassist on see palju realistlikum. See on lastele väga raske.* (4. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

(13) *Seda oleks tulnud teha juba rohkem kui 30 aastat tagasi või siis palju sujuvamalt. Kõigepealt oleks pidanud rohkem tähelepanu pöörama õpetajate ettevalmistamisele ning alustama üleminekut järk-järgult juba lasteaiast.* (4. klassi lapsevanem)

(14) *Ülemineku peaks algama lasteaias ja sõimes. Lapsel oleks juba selge arusaam, et õppeasutuses on õppekeel eesti keel ja see annaks hiljem koolis positiivseid tulemusi.* (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

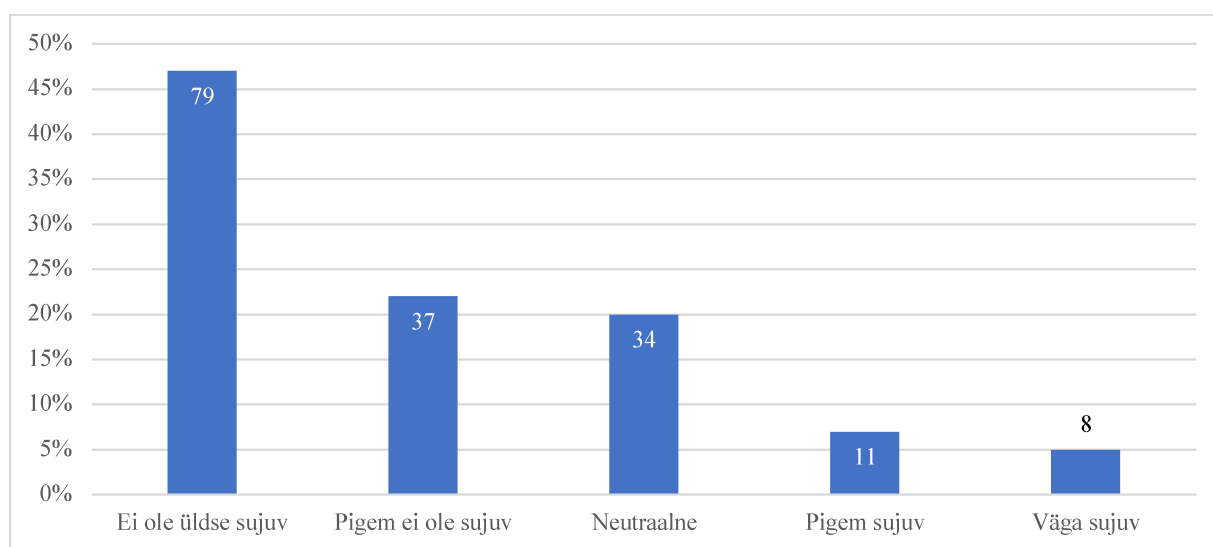
(15) *Minu arvates oleks ülemineku pidanud toimuma juba ammu, ammu enne lasteaeda, sest paljudel lastel on raskusi, eriti neil, kes lähevad üle neljandast klassist. Isegi esimesel klassil on omad väljakutsed. Ilma metoodika ja heade vene lastele mõeldud õpikuteta on see väga keeruline ning loomulikult on kvalifitseeritud õpetajaid vähe.* (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

Üldiselt saab vastustest välja lugeda, et lapsevanemad peavad eestikeelsele õppele üleminekut vajalikuks, mis joonistus välja nii skaala- kui vabavastustes. Vabavastustest tuli välja, et lapsevanemad oleksid soovinud, et ülemineku toimuks rohkem sujuvamalt ja mitte nii järsult. Erinevused tulid välja vastanute seas, kelle peres on veel teisi lapsi, kes õpivad eesti keeles ja kellel pole. Pered, kus õpivad mitmed lapsed eesti keeles peavad eestikeelsele õppele ülemineku vajadust suuremaks kui need, kus ei õpi. Küsitlusest tuli välja, et 5. klassi lapsevanemad hindasid kõige madalamalt eestikeelsele õppele ülemineku vajadust.

7.2. Lastevanemate arvamus eestikeelsele õppele ülemineku sujuvusest

Magistritöö üks uurimisküsimusi on: kuidas mõistavad lapsevanemad eestikeelsele õppele ülemineku sujuvust, mille kohta said vanemad vastata skaalaküsimusega ning lisaks põhjendada enda arvamust.

Skaalaküsimusest selgus, et lapsevanemad ei pea üldse sujuvaks eestikeelsele õppele üleminekut. Umbes 46% vastanutest hindas, et eestikeelsele õppele ülemineku ei olnud üldse sujuv. Väga sujuvaks pidas eestikeelsele õppele üleminekut vaid 5% lastevanematest (vt joonis 5).

Joonis 5. Lastevanemate arvamus eestikeelsele õppele ülemineku sujuvusest (N=169).

Vabavastuseid kategoriseerisin kolme rühma – 1. rühm: ülemineku on olnud sujuv, 2. rühm: ülemineku on olnud keskmine ning 3. rühm: ülemineku on olnud väga järsk. Kuna skaalaküsimuses vaid vähesed vanemad hindasid eestikeelsele õppele ülemineku korraldust sujuvaks, siis tuli see ka vabavastustest välja, kus vaid üksikud vanemad kirjutasid selgelt positiivse põhjenduse. Ülejäänud vanemad nägid eestikeelsele õppele üleminekul mitmeid puudujääke.

Vabavastuseid kirjutas 98 lapsevanemat, kellest viis kirjutas, et eestikeelsele õppele ülemineku on olnud sujuv. Vanemad ei põhjendanud, miks eestikeelsele õppele ülemineku on olnud sujuv, vaid vastasid pigem lühidalt paari sõnaga (vt näited 16-17).

(16) *Mulle tundub, et õpetajad ja kooli juhtkond on püüdnud lapsed sujuvalt eestikeelsele õppele üle viia. (4. klassi lapsevanem)*

- (17) *Laps saab keelest hästi aru, üleminek on järkjärguline.* (2. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

Lapsevanemad, kes vastasid, et ülemineku sujuvus on olnud keskmine, oli kokku 11. Lapsevanemad olid napisõnalised ja ei selgitanud palju, kuid kaks vanemat ütlesid, et tänu koolile on üleminek olnud sujuv (vt näited 18-19), lisaks ütles üks vastaja, et tema lapsele on raske vaid inimeseõpetus ja loodusõpetus, sest nendes ainetes kasutatakse palju tundmatuid termineid (vt näide 20).

- (18) *Kahjuks riigi tasemel ei olnud ette nähtud sujuvat üleminekut. Aga tänu meie klassijuhatajale sai laps hakkama.* (2. klassi lapsevanem)

- (19) *See on sujuv ainult tänu koolile, riiklikus süsteemis see nii ei ole.* (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

- (20) *Minu lapsel ei tekkinud probleeme eestikeelsele õppele üleminekuga. Kuid raskusi oli mõnes aines, kus kasutatakse palju termineid ja selgitusi, näiteks loodusõpetuses ja inimeseõpetuses.* (2. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

98-st lapsevanemast 81 vastas, et eestikeelsele õppele üleminek ei ole olnud üldse sujuv. Enamik selle kategooria lapsevanemaid põhjendasid ammendavalt enda vastuseid. Eriti tõid vanemad välja haridusministeeriumi ja üleüldist poliitilist vajakajäämist. Lisaks tõid lapsevanemad välja, et kvalifitseeritud õpetajaid ja sobivaid õppematerjale ei ole piisavalt (vt näited 21-23). Vastustest saab välja lugeda, et lastevanemate hinnangul toimus reform liiga järsult ja läbimõtlemtult – enne kui olid koostatud sobivad õppematerjalid ja koolitatud õpetajaid, siis üleminek juba algas ning seda laste arvelt.

- (21) *Kohutav – ei ole ei metoodikaid ega materjale, õpetajad peavad kõik jooksvalt välja mõtlema. Lisaks oli rumal puudutada 4. klasse ning nüüd need “esimesed katsejänesed” jätkavad õppimist ilma metoodika ja ettevalmistatud materjalide ning õpikuteta. Vaesed lapsed. Ained muutuvad iga aastaga keerulisemaks. Küsimus on, mis saab neist lastest järgmisel aastal 6. klassis? Sama lubamatu ja vastutustundetu on see, et vähendati vene keele tunde ja kaotati vene kirjanduse tunnid – see on lausa mõnitamine.* (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

- (22) *Üleminek peab olema läbimõeldud ja ette valmistatud. Tegelikult osutus see natsionalistide kapriisiks (tuletan meelde, et olen ülemineku poolt, kuid ainult mõistlikul kujul). Alustada oleks tulnud lasteaiast, mitte koolist. Sunniviisiline üleminek keelt mitte valdavate laste puhul võtab neilt õiguse õppida aineid (lapsed lihtsalt püüavad ellu jääda). Minu laste ülemineku ajal ei olnud ei õppematerjale, õpetajaid ega tugivahendeid lastele, ning kõige raskem – puudusid täielikult ka vahendid vanematele, kes näevad laste ja õpetajate kannatusi. Kui võrrelda eesti*

ja vene perede laste õpitingimusi (keda üleminek puudutas), kas saab öelda, et tingimused on võrdsed? (2. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

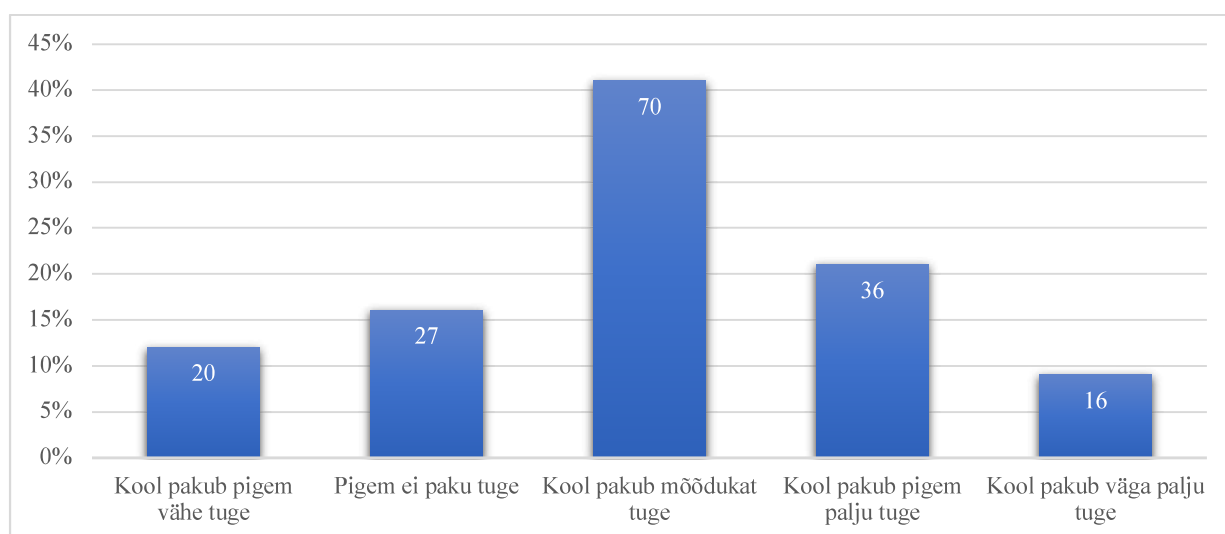
(23) *Reform loodi järsult ja läbimõtlematult. Kõik on suunatud laste vastu. Reformi oleks tulnud alustada juba Nõukogude Liidust eraldumise hetkest – alustades õpetajate ja kasvatajate koolitamisest ning alles seejärel rakendada reformi haridusasutustes. On väga kahju, et meie riigi poliitika põhineb emotsioonidel ja mineviku solvumistel. Seetõttu pean ma nüüd palkama hulga eratunde andvaid õpetajaid ja maksma lisaraha, kuigi algselt suunati minu laps vene lasteaeda, kuigi esitasime avalduse ka eestikeelsesse. (2. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)*

Vastustest selgub, et üle poole vanematest ei pea eestikeelsele õppele üleminekut sujuvaks. 68% vanematest peab eestikeelsele õppele üleminekut mittesujuvaks ning 12% sujuvaks. Põhjendustena tuuakse välja haridusministeeriumi ja poliitikute ettevalmistamatust ning kvalifitseeritud õpetajate ja sobivate õppematerjalide puudust.

7.3. Kooli tugi eestikeelsele õppele üleminekul lastevanemate vaatepunktist

Üks uurimisküsimusi magistritöös on: millist tuge lapsevanemad ootaksid ja vajaksid koolilt, et eestikeelsele õppele üleminek oleks tõhusam ja sujuvam. Selleks vastasid lapsevanemad skaalaküsimusele: *Kas kool pakub piisavalt tuge eestikeelsele õppele üleminekul?* Lisaks said lapsevanemad vabavastusena põhjendada enda arvamust ja soove.

Vastustest selgus, et lapsevanemad hindavad kooli tuge eestikeelsele õppele üleminekul keskmiselt. Üldse pole kooli tuge või tugi on vähesel määral hindas ligi 28% lapsevanematest ning tuge on piisavalt hindas ligi 31% lapsevanematest (vt joonis 6).

Joonis 6. Kooli tugi eestikeelsele õppele üleminekul lapsevanemate hinnangul (N=169).

Vabavastuseid kirjutas 89 lapsevanemat. Enamik nendest tõid välja, et vaja oleks (tasuta) täiendavaid eesti keele ringe või muid eestikeelseid huviringe (vt näited 24-26). Vastuste suure hulga põhjal saab järeldada, et vanemad ei pea piisavaks ainult eestikeelsetest koolitundidest, vaid sooviksid, et lastel oleks rohkem võimalusi ka vabal ajal eesti keelt harjutada. Koolis puudub või ei ole piisavalt eestikeelseid vaba aja veetmise võimalusi ning tugimeetmeid lisaks koolitunnile.

(24) *Oleks soovitatav korraldada pärast tunde abi (näiteks pikapäevarühm), kus laps saaks teha koduseid ülesandeid ja saada vajalikku tuge. Kodustes tingimustes on abi osutamine keeruline, kuna vanemad ei valda eesti keelt. (4. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelset)*

(25) *Hetkel ei tea, rohkem huviringid teha eesti keeles. (4. klassi lapsevanem)*

(26) *Sooviksime rohkem täiendavaid eesti keele tunde. (4. klassi lapsevanem)*

Lapsevanemad tõid välja ka, et lastele tuleks kasuks keelekandjatega suhelda (vt näited 27-30). Valdavalt on antud kooli õpilased ja õpetajad vene emakeelega, mille tõttu võib lastevanematele tunduda, et lapsed ei puutu piisavalt kokku eesti keelt emakeelena kõnelejatega ning nende keeletase võib seetõttu areneda aeglasemalt. Lisaks on klassid suured ning kõik õpilased ei jõua tunni ajal piisavalt eesti keeles rääkida. Vanemad ka lisasid, et rohkem oleks vaja just igapäevast ja loomulikku vestlust, mida tihtipeale koolitundides ei praktiseerita.

(27) *Rohkem rääkida ja kasutada eesti keelt aktiivsemalt. (4. klassi lapsevanem)*

(28) *Lastel jääb puudu eesti keele igapäevasest ja vestluslikust praktikast. Tavalisest suhtlemisest eesti keeles. (4. klassi lapsevanem)*

(29) *Keskkonda on vaja rohkem kus lapsed saavad loomulikult suhelda eesti keeles, nt koostöös teiste eesti koolidega. (1. klassi lapsevanem)*

(30) *Rohkem suhtlemist keelekandjatega. Püüdsime tütrele leida eestlastest sõpru ja otsisime selleks spetsiaalselt eestikeelseid huviringe. Kuid tütar on tagasihoidlik ja suhtlust ei tekkinud. (4. klassi lapsevanem)*

Kaks lapsevanemat tõid välja, et kooli raamatukogus puuduvad hetkel eestikeelsed raamatud, mida lapsed saavad laenutada ja lugeda (vt näide 31). Eestikeelsete raamatute puudumine võib viidata sellele, et õpilastele ei ole loodud piisavalt eestikeelset keelekeskkonda

väljaspool ainetunde ning õpilastel ei ole võimalust iseseisvalt eesti keelt lugemise kaudu arendada. Samas on antud kooli raamatukogu väike ning põhiliselt hoitakse seal õppematerjale ja kohustuslikku kirjandust enne eestikeelsele õppele üleminekut. Võimalik, et peale täielikku eestikeelset haridust asendatakse venekeelne kohustuslik kirjandus eestikeelse vastu.

- (31) *Eesti keele tunnid neile, kes on üle läinud, et kinnistada sõnavara ja harjutada keelt pingeabamas keskkonnas. Eestikeelsed raamatud kooli raamatukogus (neid ei ole).* (4. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

Mõned lapsevanemad kirjutasid, et soovivad väiksemaid klasse, igale lapsele oma eraõpetaja ning rohkem konsultatsioone ja järelaitamist neile, kelle keeletase on nõrk (vt näited 32-33). Üks lapsevanem kirjutas, et lastele oleks kasulik kui neil oleks võimalus mõneks ajaks eestikeelses kooli minna vahetusnädalale juba esimesest klassist (antud koolis on kasutusel VeniVidiVici projekt¹, kuid seda vaid vanemates klassides). Üks lapsevanem tuli plaanile, et eemaldada kõik „mõttetud“ ained tunniplaanist (muusika, kehaline, tööõpetus ja kunst) ning nende asemel teha lisa eesti keele tunde. Mõned lapsevanemad ka kirjutasid, et tunnid võiksid toimuda hoopis kahes keeles, et üleminek ei oleks nii järsk (vt näited 34-36).

- (32) *Täiendavad tasuta ringid lastele eesti keeles, abi omandamata jäänud ainetes (matemaatika?).* (2. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)
- (33) *Leian, et tõhususe tagamiseks oleks vaja õppida individuaalselt või väikestes gruppides, kuid see ei ole võimalik.* (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)
- (34) *On vaja korraldada õpe nii, et osa lapsi saaks sukelduda teistsugusesse keskkonda (näiteks külastada nädal aega eesti klassi mõnes teises eesti koolis), juba alates 1. klassist – justkui kogemuste ja emotsioonide vahetus. Nii leiavad lapsed omavahel rohkem ühiseid huvisid ja kokkupuutepunkte selle keelega. Hiljem võiks proovida ka teist kooli. See annaks lastele rohkem võimalusi sotsialiseerumiseks eestikeelses keskkonnas.* (1. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)
- (35) *Kaotada kõik ebavajalikud ja mõttetud ainetunnid (muusika, tööõpetus, vaimne ja kehaline tasakaal, inimeseõpetus, kunst) – need on „parasiitained“, neid pole vaja ei praegu ega kunagi. Nende asemel võiks olla rohkem eesti keele tunde. Nendele tundidele kulub jõudu, aega ja riigi raha, kuid lapsed lihtsalt istuvad seal ilma teadmisi saamata. Need on olnud kahjulikud ja kasutud ained juba siis, kui mina õppisin, ja on seda siiani.* (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)
- (36) *Tundides võiks lähenemine olla sujuvam ja kasutada kahte keelt.* (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

¹ Eestisisene õpilasvahetus üheks kuni neljaks nädalaks (VeniVidiVici s.a).

Lapsevanemad hindasid kooli tuge eestikeelsele õppele üleminekul keskmiselt. Vanemad tunnevad puudust eestikeelsetest lisatundidest ja huviringidest. Lisaks ei ole kooli raamatukogus eestikeelset kirjandust ning vanemad sooviksid, et lapsed praktiseeriksid rohkem suulist eesti keelt.

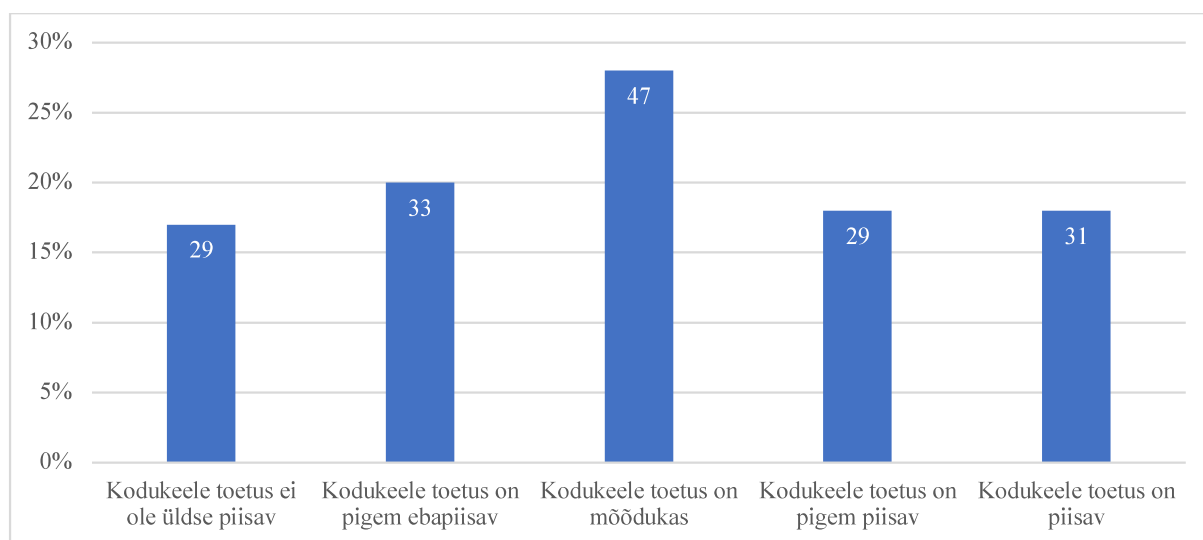
7.4. Lapse kodukeele toetus koolis

Üks magistritöö uurimisküsimus on: kas lapse kodukeel on koolis toetatud? Enamik lapsevanemaid hindas kodukeele toetust koolis keskmiselt (vt joonis 7). Antud küsimusele ei saanud vanemad lisada vabavastust, kuid eelnevatest vabavastustest tuleb välja, et mõned lapsevanemad ei poolda eestikeelsele õppele üleminekut ning võimalik, et sellega seoses ka tunnevad, et lapse kodukeel ei ole koolis toetatud (vt näited 37-39).

(37) *Lastel oli vaja lubada oma haridustee lõpetada oma emakeeles (vene keeles). Kuna kõiki kolme klassi õpetati vene keeles ja lasteaed oli lasteaias, oli lapsi väga raske kohe teise keelekeskkonda "sukeldada". See oli meie laste vastu julm. (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)*

(38) *Oluline oleks jätta inimestele valikuvõimalus, mis keeles haridust omandada, kuna eesti keel on piisava suhtluspraktika puudumisel üsna raske ja seda on peaaegu võimatu selgeks õppida. (4. klassi lapsevanem)*

(39) *Inimene peab saama hariduse oma emakeeles. Antud juhul vene keeles. (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)*

Joonis 7. Lapse kodukeele toetamine koolis (N=169).

Lastevanematelt küsiti ka, miks otsustati panna oma laps üleminekukooli, mitte juba täielikult eestikeelsesse kooli. Lapsevanemad said valida vastuse valikvastuste seas (logistilised, keelelised, psühholoogilised põhjused). Kõige rohkem, 49%, vanematest vastas, et valisid üleminekukooli logistilistel põhjustel, näiteks on kool kodu lähedal, pere teised lapsed õpivad samas koolis vms. Järgnes keelelised põhjused, näiteks mõjutas kooliotsust lapse ebapiisav eesti keele oskus, hirm mahajäämise ees või eestikeelsele õppele üleminek on „pehmem“ vms. Keeleliste põhjuste tõttu valis üleminekukooli 42% lastevanematest. 31% lapsevanematest otsustas lapse üleminekukooli panna psühholoogiliste põhjuste tõttu, näiteks eelistatakse keskkonda, kus laps saab vajadusel rääkida oma emakeeles, vähem kohanemisraskusi ja tõrjutuse tunnet vms. Suur hulk lapsevanemaid valis ülemineku kooli keelelistel põhjustel, mis võib tähendada seda, et vanemad peavad oluliseks, et lapsel oleks võimalus saada õppetöös tuge oma kodukeeles ning toetada lapse õppimist ja kohanemist kodukeele kaudu. Lisaks on antud üleminekukoolis ka emakeele (vene keele) tunnid, mida sellisel tasemel eestikeelsetes koolides ei pakuta.

Vastajad said ka lisada muid põhjusi, selliseid vastuseid oli kokku 22. Enamik vabavastustest ütlesid, et laps oli juba eelnevalt õppinud selles koolis. Kolm lapsevanemat ütlesid ka, et ei pannud enda last eestikeelsesse kooli, sest seal toimub kiusamine (vt näited 40-42). Vastused peegeldavad laiemat ühiskondlikku pinget eesti- ja venekeelse kogukonna vahel, mis vanemate vastuste põhjal kandu üle ka koolikeskkonda.

- (40) *Olime eesti koolis käinud, kahjuks propaganda tegi oma kahju lastele. Noored teavad ajalugu ainult ühest vaatenurgast, ja see toob rahvusvahelised konfliktid. Teevad otsused ainult rahvuse järgi, ehk inimese iseloom mõjutab kahjuks vähe. (5. klassi lapsevanem)*
- (41) *Mentaliteedi erinevus ja ümbritsevate inimeste vaen kõige veneliku vastu. Ma ei taha, et minu last koolis tema rahvuse pärast alandataks. (5. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)*
- (42) *Sest ma kuulen pidevalt, kuidas õpetajad kohtlevad venekeelseid õpilasi Eesti koolides. Ja kuidas Eesti lapsed neid koolis kiusavad. Ma kuulen seda nii lastelt kui ka vanematelt. Ja kõik vaikivad sellest – nad kardavad sõna võtta. (1. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)*

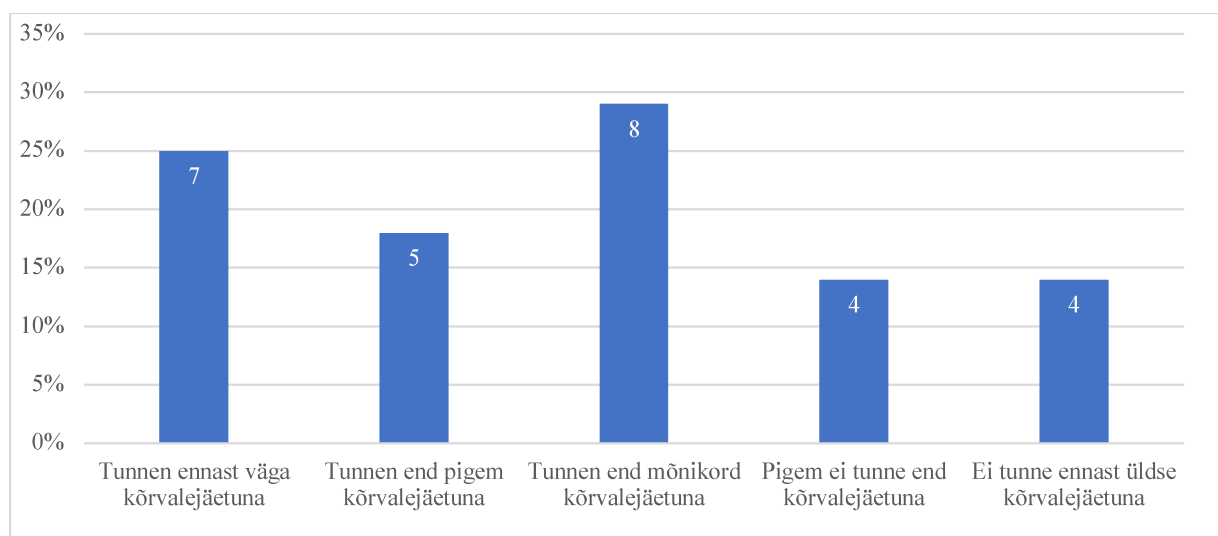
Kolm lapsevanemat ei pannud last eestikeelsesse kooli lapse iseloomu või emakeelsete kõneprobleemide tõttu. Neli lapsevanemat aga ütlesid, et nende last ei võetud eestikeelsesse kooli vastu (vt näited 43-44). Kuigi Eesti liigub ühtsema hariduse poole, siis saab üksikutest

lastevanemate vastustest lugeda, et eestikeelsele haridusele ligipääs ei ole kõigile lastele võrdselt kättesaadav.

(43) *Kuhu määrati - sinna läksime. Riik ISE ei lubanud mu lapsel minna eesti kooli, mis on maja taga, kuna kodukeel on vene keel ja riigi arvates on see piisav põhjus keelata eesti kooli minemist.* (5. klassi lapsevanem)

(44) *Sest minu last ei võetud vastu eesti kooli, kuigi see oli kool, kuhu ta oli registreeritud, selgituseks toodi, et tema eesti keele oskus oli ebapiisav!* (2. klass lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

Lapsevanematelt küsiti ka, mis keeles nad saavad enamik infot koolist. 70% lastevanematest ütles, et saavad enamik infot eesti keeles, millele järgnes küsimus vanematele, kelle eesti keele tase on nõrk, kas nad tunnevad ennast infost kõrvalejäetuna või mitte. Arvestatud on vaid vanemate vastuseid kelle keeletase on nõrk või väga nõrk, selliseid vastajaid oli kokku 31, kellest 28 vastasid antud küsimusele. Infost kõrvalejäetuna tunneb ennast 43% lastevanematest ning 28% ei tunne ennast kõrvalejäetuna. Ülejäänud vastajad vastasid keskmiselt (vt joonis 8). Laste kodukeele toetus ja vanemate infost kõrvalejäetuse tunne korreleeruvad – mõlemaid hindavad lapsevanemad keskmiselt. See võib tähendada, et lapsevanemad, kes tunnevad end ise infost kõrvalejäetuna tunnevad ka, et laste kodukeel ei ole koolis piisavalt toetatud.

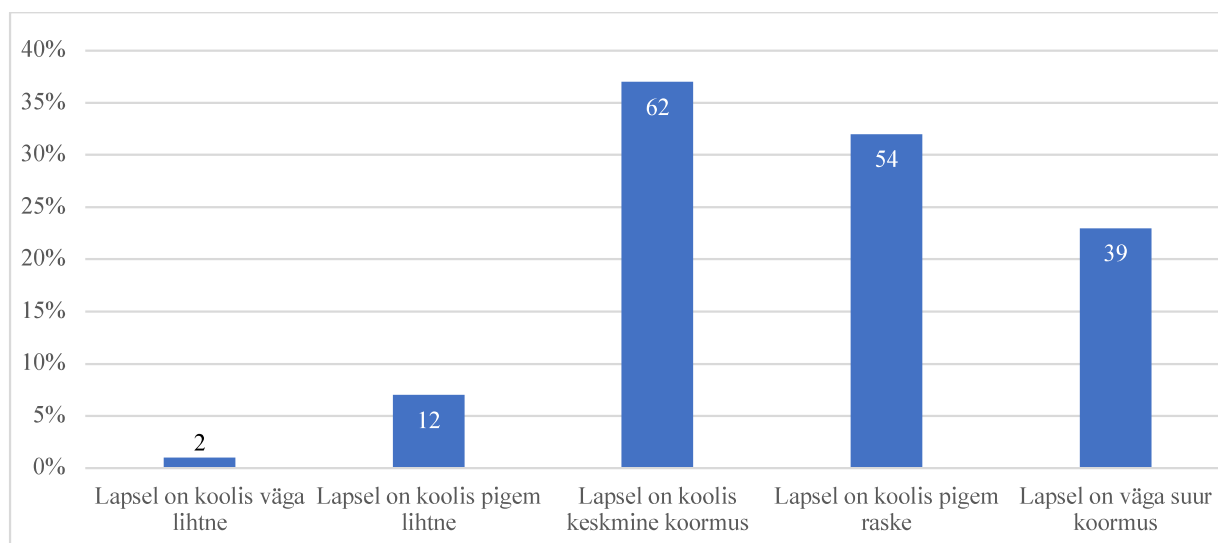
Joonis 8. Lapsevanemate infost kõrvalejäetuse tunne nõrga eesti keele oskuse korral (N=28).

Lapsevanemate hinnangul on kodukeele toetus koolis keskmine. Samuti hindasid nõrgema eesti keele oskusega vanemad, et tunnevad end mõnikord kõrvalejäetuna koolilt saadud infost. Võib olla mitmeid põhjuseid, miks lapsevanemad tunnevad, et laste kodukeele toetus koolis on

mõõdukas, näiteks vanemate kriitiline hoiak eestikeelsele õppele üleminekusse või vanemate endi nõrk keeletase. Vanemad, kes hindasid kodukeele toetust kõrgeks võib põhjendada sellega, et lastele antakse emakeeletunde ning lapsed saavad vajadusel pöörduda koolipersonali, näiteks psühholoogi, sotsiaalpedagoogi ja õpetajate poole enda emakeeles.

7.5. Laste õppekoormus ja saadava hariduse kvaliteet lastevanemate hinnangul

Üks magistritöö uurimisküsimus on: kuidas lapsevanemad hindavad enda laste praegust õppekoormust ja saadava hariduse kvaliteeti. Tulemustest selgus, et lapsevanemad hindavad laste õppekoormust kõrgeks, nii vastas 55% lastevanematest. Madalaks pidas vaid 8% lastevanematest (vt joonis 9). Eelnevatest vabavastustest (vt näited 4, 6, 12, 15, 21) väidavad vanemad samuti, et lastel on keeruline koolis hakkama saada. Kõige rohkem koormust on 5. klassi õpilastel ning kõige vähem 2. klassi õpilastel. Ka pooled 1. klassi lastevanematest hindas enda lapse õppekoormust väga kõrgeks, kuid kuna 1. klassi lapsvanemaid vastas kogu küsitluse hulka arvestades vaid 5%, siis ei saa vastust lugeda üldistatavaks. Lisaks võib laste noor vanus mõjutada lastevanemate tajutavat õppekoormust, muutes selle näiliselt suuremaks.

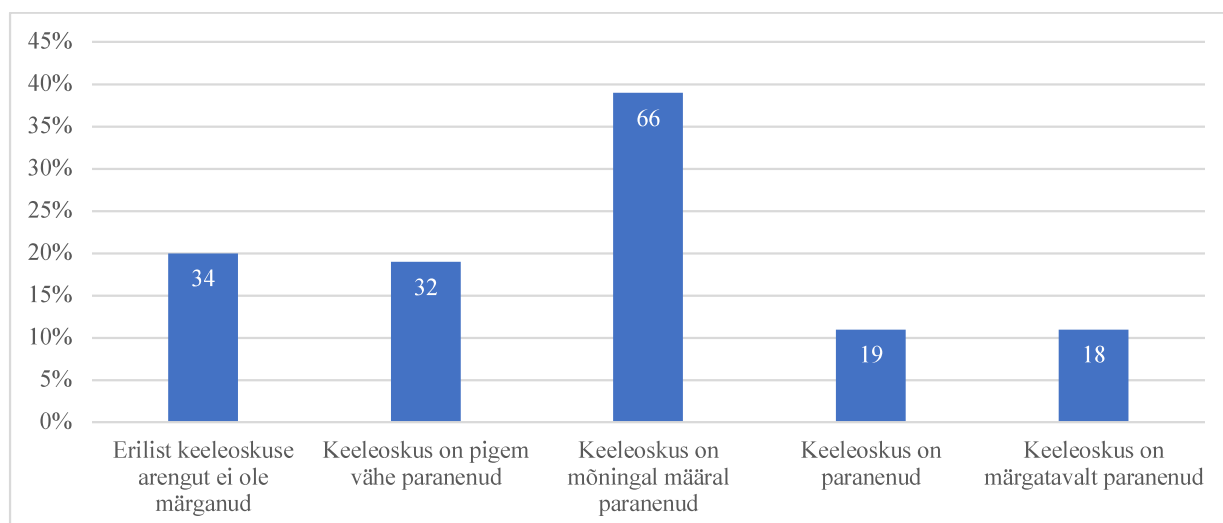

Joonis 9. Laste õppekoormus lastevanemate hinnangul (N=169).

Samuti küsiti lastevanematelt kui palju vajab nende laps abi kooli- ja kodutööde tegemisel. Vaid 5% vastanutest ütles, et nende laps ei vaja üldse abi ning 22% lastest vajab abi pidevalt. Kõige rohkem vajavad abi 1. ja 4. klassi lapsed, kõige vähem 2. klassi õpilased. 1. klassi lastel võib abi vaja minna rohkem, kuna nende iseseisvad õpioskused on alles arenemisjärgus. 4.

klassi lapsed õpivad esimest aastat täielikult eesti keeles ning uue õppekeelega kohanemine võib võtta lastel veel aega ning seetõttu vajavad nad õppimisel abi.

Vanemad hindavad peale eestikeelsele õppele üleminekut laste eesti keele oskust keskmiselt, kuid rohkem oli vanemaid, kes ei näe erilist keeleoskuse arengut võrreldes lasteaiaga või eelnevalt vene keeles õppides (vt joonis 10). Kõige enam on keeleoskus lastevanemate hinnangul arenenud 2. klassi õpilastel ning kõige vähem 4. klassi õpilastel. 2. klassi lapsevanemad võivad hinnata laste keeleoskuse arengut positiivsemalt kui 4. klassi lapsevanemad, kuna 2. klassi õpilased alustasid õppetööd juba 1. klassist täielikult eesti keeles, mis andis lastele juba varakult arusaama, et õppekeel on eesti keel. 4. klassis oli ülemineku keerulisem, sest eesti keeles õppimist alustati alles õppeaasta alguses ning lapsed pidid kohanema uue keelekeskkonnaga.

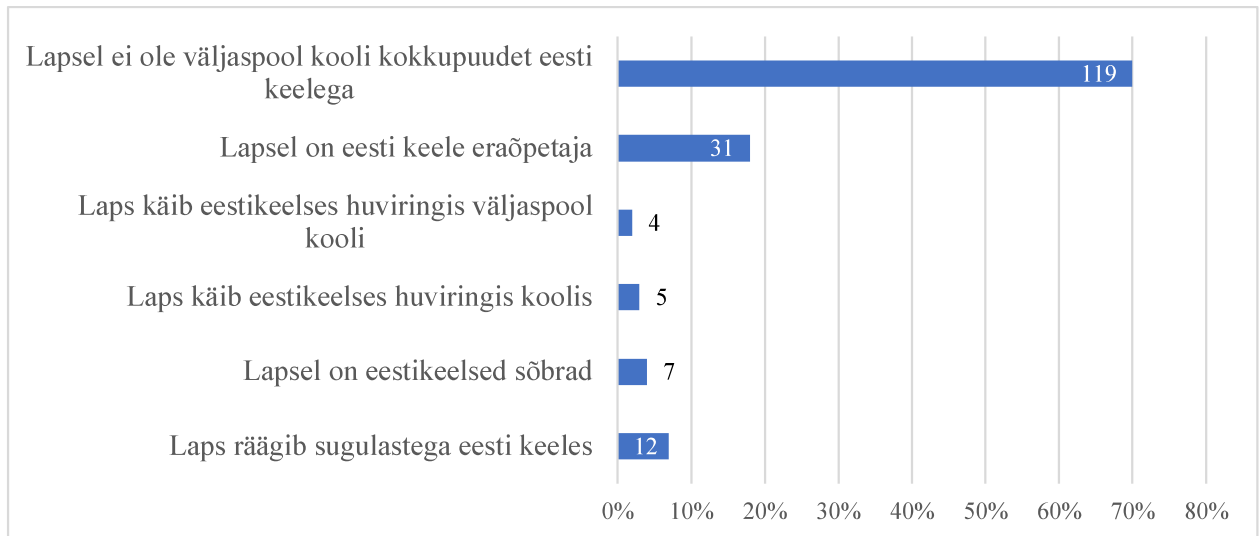
Joonis 10. Laste eesti keele oskuse areng peale eestikeelsele õppele üleminekut lastevanemate hinnangul (N=169).

Lastevanematelt küsiti ka, kas lapsel on õppetöö väliselt kokkupuuteid eesti keelega ning kuidas vanemad toetavad lapse eesti keele õppimist kodus. Lapsevanemad toetavad last eesti keelega kõige rohkem aidates kodutöösid teha, nii vastas 77% lastevanematest. 18% lastevanematest ei tegele kodus eesti keelega üldse. Mõned lapsevanemad täiendasid enda vastuseid (vt näited 45-46).

(45) *Tegelen ise lapsega, aitan ja seletan, õpime igapäevaselt uusi sõnu. Ise lasen tal sõnad välja kirjutada ja ära tõlkida. Loeb pakendite etikette näiteks.* (5. klassi lapsevanem)

(46) *Me õpime uusi sõnu ja fraase, aga ilma praktikata lähevad need meelest ära.* (4. klassi lapsevanem, tõlgitud vene keelest)

Märkimisväärselt suur hulk lapsevanemaid vastasid, et lapsel puudub väljaspool kooli kokkupuude eesti keelega. Mitmetel lastel on ka eesti keele eraõpetaja, vaid üksikud lapsed käivad eestikeelsetes huviringides (vt joonis 11). Ainult üks lapsevanem kirjutas vabavastusena, et lapsel on kokkupuude eesti keelega tavalises elus – bussis, poes jne.

Joonis 11. Laste kokkupuude eesti keelega väljaspool õppetööd (N=169).

Lapsevanemad hindasid enda lapse õppekoormust kõrgeks ning paljud lapsed vajavad pidevalt abi kooli- ja kodutööde tegemisel. Samas pole lastevanemate hinnangul nende laste eesti keele tase märkimisväärselt paranenud. Samuti puudub lastel kokkupuude eesti keelega väljaspool kooli ning lapsevanemad aitavad lapsi eelkõige kodutööde abistamisega, mõningatel lastel on ka eesti keele eraõpetaja.

8. Arutelu

Magistritöö eesmärk oli selgitada välja lastevanemate arvamusi seoses eestikeelsele õppele ülemineku kohta. Arutelu peatükis vastatakse uurimisküsimustele ning seostatakse tulemused eelnevate uurimuste ja teooriaga.

Magistritöö esimene uurimisküsimusi oli: **kuidas mõistavad lapsevanemad eestikeelsele õppele ülemineku vajalikkust ja sujuvust?** Eestikeelsele õppele ülemineku eesmärk on tagada kõikidele lastele kvaliteetne eestikeelne haridus edasiõppimiseks ning töö leidmiseks (HTM 2026). Tulemused näitasid, et ka vanemad peavad üldiselt eestikeelsele õppele üleminekut vajalikuks, põhjendades, et Eestis elades on vaja eesti keelt osata (vt näited 3 ja 7). Lapsevanemad aga ei olnud rahul ülemineku sujuvusega, põhjendades, et üleminek oli liiga järsk ning haridussüsteem polnud selleks piisavalt valmis. Samuti toodi välja sobivate õppematerjalide ja kvalifitseeritud õpetajate puudus (vt näited 4, 12-15 ja 21-23). Kõige vähem pooldasid üleminekut 5. klassi lapsevanemad.

Suktsessiivse (SUK) teise keele omandamine toimub igal lapsel väga erinevalt – mõnel lapsel toimub keeleomandamine kiiremini, teisel aeglasemalt. Kuigi keele omandamise võime on kaasasündinud, on selle realiseerumiseks vajalik sobiv keskkond, eelkõige piisav keeleline sisend (Padrik & Hallap 2017: 3). Arvestades, et lapsed õppisid varem vene keeles ning eesti keelega puutusid kokku peamiselt ainult koolitunnis, oli eestikeelne sisend enne üleminekut piiratud. Seetõttu ei pruukinud lastel olla piisavat keeleoskust, et jätkata õpinguid täielikult eesti keeles, mis võib selgitada ka vanemate tajutud järsku üleminekut.

Klaas-Lang jt (2025) tehtud uuringus selgus samuti, et lapsevanemad tunnevad puudust riiklikust toest ning vanemate arvates pole endised vene õppekeelega koolid valmis eestikeelseks hariduseks, eelkõige õpetajate puuduse ja ebapiisava valmisoleku tõttu arvestada laste individuaalseid vajadusi. Lisaks tõid paar vanemat välja (vt näited 8-9), et eesti keel ei ole oluline, üks vanem nendest ütles, et inglise keel on olulisem, mis ilmnes ka Klaas-Lang ja Praakli (2018) tehtud uurimises, kus vene emakeelega noored ei pea vajalikuks eesti keelt õppida, sest noored (ja ka nende vanemad) ei seosta enda tulevikku Eestiga, lisaks saab Eestis ka inglise keelega hakkama ning inglise keelega on ka lihtsam tulevikus tööd saada, nii Eestis kui välismaal. Klaas-Lang ja Praakli (2018) uurimises selgus, et Eestis elavad vene emakeelega noored arvavad, et eesti keelt ei ole vaja õppida, kuna see on väike ehk „kaduv keel“. Arvestades ka seda, et eestikeelsele õppele üleminekut on arutatud Eesti taasiseseisvumisest saadik ning aastal 2022 võttis Riigikogu vastu otsuse minna üle täielikult eestikeelsele õppele

kuue aasta jooksul (HTM 2026) võibki vanematele tunduda, et aina edasilükatud reformi rakendatakse nüüd täies mahus ja väga järsku.

Magistritöö teine uurimisküsimus oli: **millist tuge lapsevanemad ootaksid ja vajaksid koolilt, et eestikeelsele õppele ülemineku oleks tõhusam ja sujuvam?** Vanemad hindasid kooli tuge keskmiseks ning tõid esile vajaduse täiendavatest eesti keele või eesti keeles toimuvatest ringidest, eriti sooviti, et lastel oleks rohkem võimalusi kasutada suulist eesti keelt (vt näited 24-30). Ka Klaas-Lang ja Praakli (2018) uurimises tuli välja, et Eestis elavatel vene keelt emakeelena kõnelevatel noortel jääb vajaka just suulise keele praktikast. Lisaks soovisid vanemad, et klassid oleksid väiksemad ning et pakutakse ka individuaalset tuge (vt näide 33). Uussisserändajate sihtkeele omandamist on Eestis ja välismaal toetatud mitut moodi, näiteks abiõpetajad klassides ning individuaalne keeleõpe (Kaldur jt 2021: 36). Samas on ulatusliku reformi puhul nende meetmete rakendamine piiratud. Haridus- ja Teadusministeeriumi (2023) sõnul peab individuaalset õpet hoolikalt kaaluma ning selle vajadust kinnitama kooliväline meeskond.

Magistritöö kolmas uurimisküsimus oli: **kas lapse kodukeel on koolis toetatud?** Uurimused on näidanud, et laste järsk ülemineku emakeelselt õppelt teises keeles toimuvale õppele võib pidurdada laste esimese keele arengut. Lisaks võib selline ülemineku vähendada laste enesekindlust õppijana ning huvi õppeprotsessi ja õpitava vastu. (Ball 2010: 3) Seetõttu on oluline, et eestikeelsele õppele üleminekul ei unustataks ära laste esimest keelt ja selle toetamist. Riiklikult on ette nähtud lastele võimalus õppida kaks korda nädalas emakeelt, mida ka magistritööd teinud koolis kasutatakse. Lapsevanemad aga hindasid laste kodukeele toetust koolis keskmiselt (vt joonis 7). Enamik vanemaid otsustasid lapse panna ülemineku-, mitte juba täielikult eestikeelses kooli logistilistel ja keelelistel põhjustel, mis võib tähendada, et lastevanematele on oluline kui lapsed saavad koolis kodukeele toetust. Klaas-Lang jt (2025) uurimusest tuli välja, et vanemad kardavad, et laste kultuuriline ja rahvuslik identiteet jääb tagaplaanile, kui hakatakse õppima ainult eesti keeles. Antud magistritöös sellist tendentsi ei järeldunud. Üleminekukooli valiku põhjustest tuli vabavastustest välja, et last ei võetud eestikeelses kooli vastu või kardeti/oli juba kogemusi, et last koheldakse eestikeelses koolis halvasti (vt näited 40-44). Klaas-Lang jt (2025) teinud uurimuses toodi samuti välja, et lapsevanemad on kuulnud või on neil endil eelnevad negatiivsed kogemused seoses eestikeelse kooliga. Lisaks selgus uurimuses, et eesti õppekeelega kool pole valmis vastu võtma muu kodukeelega õpilast (Klaas-Lang jt 2025). Rüütma jt (2023) teinud uurimuses selgus samuti, et paljude eesti koolide õpetajad, kellel oli kogemus muu kodukeelega laste õpetamisel, ei ole valmis õpetama muu kodukeelega lapsi, samuti ei tunne õpetajad, et kooli tugi muu

kodukeelega last toetada oleks piisav. Lisaks arvab ligikaudu kolmandik eesti emakeelega õpetajaid, et muu emakeelega õpilased peaksid koolis oma emakeele kasutamisest hoiduma (Rüütma jt 2023). Kiusamise ohvriks langevad tavaliselt õpilased, kes erinevad teistest füüsiliselt või etniliselt (Méndez, Bauman & Guillory 2012: 281). Lisaks võttes arvesse eelnevaid uurimisi õpetajate seas ja lastevanemate endi kogemusi, on tõenäolisem, et last võidakse kiusata eestikeelses koolis. Samas, kui lapsed käivad täielikus sihtkeelses koolis ja on ümbritsetud sihtkeelt rääkivate eakaaslastega vähendab see segregatsiooni ning hõlbustab sihtkeele õppimist (Kaldur jt 2021: 7). Klaas-Lang jt (2023; 2025) tehtud uurimistest selgus, et ülemineku probleemiks võib osutuda lastevanemate endi kesine eesti keele oskus, näiteks juhul kui koolipersonal ei oska vene keelt. Vanematele on tähtis ühisest suhtluskeelest tekkiv turvatunne (Klaas-Lang jt 2023). Antud magistritöös vastasid enamik vanemaid, kelle keeletase on nõrk, et tunnevad ennast kooli saadetud infost kõrvalejäetuna (vt joonis 8). Kooli kontekstis on aga oluline, et vanemad oleksid kaasatud lapse õppeprotsessi – see suurendab õpilaste positiivset enesekuvandit, suurendab kooli ja kodu koostööd ning lapsed suhtuvad kooli positiivsemalt (Kaldur jt 2021:17). Võimalik, et vanemate endi nõrk eesti keel tase ja kõrvalejäetuse tunne mõjutavad ka seda, kuidas lapsevanemad hindavad kodukeele toetust koolis.

Magistritöö neljas uurimisküsimus oli: **kuidas lapsevanemad hindavad enda laste praegust õppekoormust ja saadava hariduse kvaliteeti?** Lapsevanemad hindasid laste õppekoormust väga kõrgeks ning 22% vastanute lastest vajab pidevalt abi kooli- ja kodutööde tegemisel (vt joonis 9). Ka varasemad uuringud on näidanud, et eestikeelsele õppele üleminek võib suurendada vanemate arvates õpilaste õppekoormust (Klaas-Lang jt 2023; 2025; Kivistik jt 2024).

Lapsevanemad hindavad enda laste eesti keele oskuse arengut, võrreldes eelnevalt lasteaia või vene keeles õppides, kasinalt. Mitmed lapsevanemad ei näe erilist keeleoskuse arengut (vt joonis 10). Cummins (1981) on leidnud, et teise keele akadeemilise taseme saavutamine võib võtta 5-7 aastat. Arvestades, et lapsed on õppinud eesti keeles vaid 1-2 aastat, võib see selgitada, miks keeleoskuse areng ei ole veel vanemate arvates selgelt märgatav.

Keele omandamist mõjutab ka keeleline keskkond. Lapsed, kelle vanemad panustavad rohkem õppetöösse ning suhtuvad positiivselt õpitavasse keelde, omandavad keelt paremini (Forey, Besser & Sampson 2015; Ronderos 2022). Samuti on leitud, et kui laps ei saa piisavalt keelelist sisendit (vähemalt 20% päevas), võib keele omandamine olla raskendatud (Argus, Rüütma & Verschik 2021: 35). Lisaks mõjutab keeleõpet sisendi keerukus – liiga keeruline sisend võib õppimist pärssida (Padrik & Hallap 2017). Arvestades, et lapsed on liikunud vene

õppekeelelt üle täielikult eestikeelsele õppele, sealhulgas keerukates ainetes, võib see aeglustada keele omandamist. Samuti selgus, et enamikul lastest puudub väljaspool kooli kokkupuude eesti keelega. Vaid üksikutel lastel on eestikeelsed sõbrad ning mõnedel lastel on eesti keele eraõpetaja (vt joonis 11). Eesti keele kasutusvõimalus väljaspool kooli annab lastele vajaliku suhtlusoskuse, mida sageli koolis õpitava grammatika- ja sõnavarateadmistega ei arendata. Kõige parem on keelt omandada olles autentses keelekeskkonnas keelt tajudes ja ise kasutades. (Kitsnik 2019: 40-41) Klaas-Langi ja Praakli (2018) uuring näitab, et keelekasutus sõltub ka piirkonnast – Ida-Virumaal suheldakse eesti keeles vähem ning Tallinnas ja Tartus rohkem. Kuigi uuring viidi läbi Tallinnas, on uuritud kooli piirkond valdavalt venekeelne, mis piirab eestikeelset suhtlust.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et lapsevanemad peavad üldjuhul oluliseks minna üle eestikeelsele õppele, kuid selle elluviimise viis ei vastanud ootustele. Lastel on suur õppekoormus, kuid vanemate hinnangul ei ole laste keeletase märgatavalt tõusnud. Samuti ei tegele lapsed väljaspool õppetegevust eesti keelega. Antud töö tulemused sarnanesid varasemate uurimustega, mis on tehtud nii eestikeelsele õppele ülemineku esimesel aastal kui ka eelnevalt. Magistritöö näitab, et lastevanemate hirmud enne eestikeelsele õppele üleminekut, said paraku reaalsuseks.

9. Kokkuvõte

Magistritöö annab ülevaate ühe üleminekukooli lapsevanemate arvamustest ja suhtumisest eestikeelsele õppele ülemineku kontekstis. Uurimus põhineb kvantitatiivsel andmestikul ning võimaldab tuvastada üldiseid mustreid ja tendentse.

Tulemustest selgus, et lapsevanemad pigem peavad eestikeelsele õppele üleminekut vajalikuks, kuid üleminek toimus liiga järsku ning haridussüsteem ei olnud selleks ette valmistunud. Lastevanemate hinnangul on lastel suur õppekoormus, kuid samal ajal ei ole laste eesti keele oskuse tase märgatavalt paranenud. Kooli tuge eestikeelsele haridusele üleminekul hindasid lapsevanemad keskmiselt. Lapsevanemate hinnangul võiks koolis olla rohkem eestikeelseid huviringe ning eriti vajalikuks peavad vanemad, et lapsed saaksid rohkem suulist eesti keelt harjutada. Lapse kodukeele toetust koolis hindasid samuti vanemad keskmiselt.

Magistritöö võiks olla kasulik üleminekukoolide õpetajatele ja juhtkondadele, kuna annab aimu haridusreformi positiivsetest ja problemaatilistest külgedest lastevanemate vaatepunktist. Töö piiranguks on 1. ja 2. klassi lastevanemate vastuste vähesus, mistõttu ei saanud teha usaldusväärseid üldistusi nende sihtrühmade kohta. Lisaks kvantitatiivse uurimismeetodi piirangud, struktureeritud küsimustik, mis ei lasknud teemadesse süvitsi minna. Küsitluses oli võimalik mõnele küsimustele kirjutada vabavastus, mida informandid ka aktiivselt kasutasid.

Edasised uurimused võiksid laiendada töö valimit ning hõlmata erinevate piirkondade üleminekukooli üle Eesti, et saada terviklikum ülevaade lapsevanemate hoiakutest eestikeelsele õppele ülemineku suhtes. Kuna mitmed vanemad eelistasid juba enne eestikeelsele õppele üleminekut täielikku eestikeelset kooli, siis oleks asjakohane põhjalikumalt käsitleda üleminekukooli valiku põhjuseid ning kuidas täpsemalt on üleminekukoolides õpilaste kodukeel toetatud, mida siinses töös analüüsiti vaid üldisel tasandil.

Kirjandus

Argus, Reili, Tiina Rüütmaa & Anna Verschik. 2021. *Mitmekeelsus, esimese ja teise keele omandamine. Peamistest teooriatest, uuringutulemustest ja õpetamismeetoditest: kirjandusülevaade*. Tallinn: Tallinna

Ülikool. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/mitmekeelsus-esimese-ja-teise-keele-omandamine-kirjandusulevaade_0.pdf.

Asgari, Azadeh & Ghazali Mustapha. 2011. The influence of informal language learning environment (parents and home environment) on the vocabulary learning strategies. *English Language and Literature Studies* 1 (1). 7-13. <https://doi.org/10.5539/ells.v1n1p7>.

Baird, Piret, Reili Argus & Kristiina Bernhardt. 2025. Kooli keeleõppemudelid ja eesti keele kui teise keele omandamine. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri* 13 (2). 163-190. <https://doi.org/10.12697/eha.2025.13.2.07>.

Ball, Jessica. 2010. *Educational equity for children from diverse language backgrounds: Mother tongue-based bilingual or multilingual education in the early years*. Paris: UNESCO. <https://dspace.library.uvic.ca/server/api/core/bitstreams/f86555eb-ff1f-4068-823c-08adfc563ed2/content>. (Vaadatud 12.05.2026).

Beilmann, Maia. 2025. „Kvantitatiivne ja kvalitatiivne uurimisviis.“ M. Beilmann, S. Opermann & D. Kutsar (toim). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Tartu Ülikool. <https://samm.ut.ee/kvantitatiivne-ja-kvalitatiivne-uurimisviis/>. (Vaadatud 07.05.2026)

Beilmann, Maia & Andu Rämmer. 2025. „Valimi moodustamine.“ M. Beilmann, S. Opermann & D. Kutsar (toim). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Tartu Ülikool. <https://samm.ut.ee/valimi-moodustamine/>. (Vaadatud 07.05.2026).

Brown, Clara Lee. 2011. Maintaining Heritage Language: Perspectives of Korean Parents. *Multicultural Education* 19(1). 31–37. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ986889.pdf>.

Budiyana, Yoseph Edmundus. 2017. Students' Parents' Attitudes toward Chinese Heritage Language Maintenance. *Theory and Practice in Language Studies* 7(3). 195–200. https://www.researchgate.net/profile/Yoseph-Budiyana/publication/314982684_Students'_Parents'_Attitudes_toward_Chinese_Heritage_Language_Maintenance/links/64bb5ed78de7ed28bab61b11/Students-Parents-Attitudes-toward-Chinese-Heritage-Language-Maintenance.pdf.

Castro, María, Esther Expósito-Casas, Esther López-Martín, Luis Lizasoain, Enrique Navarro-Asencio & José Luis Gaviria. 2015. Parental involvement on student academic

achievement: A meta-analysis. *Educational Research Review* 14. 33-46. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2015.01.002>.

Cummins, Jim. 1981. „Age on Arrival and Immigrant Second Language Learning in Canada: A Reassessment.“ *Applied Linguistics* II (2): 132-149. <https://doi.org/10.1093/applin/II.2.132>.

Eesti Rahvusringhääling. ERR 2024. „AK.Nädal“ tegi ülevaate venepäraste nimede muutmisest Eestis. <https://www.err.ee/1609483213/ak-nadal-tegi-ulevaate-veneparaste-nimede-muutmisest-eesis>. (Vaadatud 06.05.2026).

Eesti Rahvusringhääling. 2024. *Keel ja kool*. Jupiter. <https://jupiter.err.ee/1609501637/keel-ja-kool>. (Vaadatud 03.04.2026).

Eesti Rahvusringhääling. 2026. *Kofoe+*. Jupiter Pluss. <https://jupiterpluss.err.ee/1610017187/kofe>. (Vaadatud 03.04.2026).

Eesti Rahvusringhääling. 2025. *Meie õpetajad*. Jupiter. <https://jupiter.err.ee/1609838095/meie-opetajad>. (Vaadatud 03.04.2026).

Eesti Teadusagentuur. 2023. *Hea teadustava*. Tartu: Eesti Teadusagentuur. https://eetika.ee/sites/default/files/2023-06/HEA%20TEADUSTAVA_2023.pdf.

Eesti Vabariigi põhiseadus 2015. Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/115052015002>. (Vaadatud 06.05.2026).

Forey, Gail, Sharon Besser & Nicholas Sampson. 2015. „Parental Involvement in Foreign Language Learning: The Case of Hong Kong.“ *Journal of Early Childhood Literacy* 16 (3): 383-413. <https://doi.org/10.1177/1468798415597469>.

Gusjuk, Natalja, Maire Tuul & Tiia Õun. 2022. Kahesuunaline keelekümbelus Eestis: lastevanemate ootused, kogemused ja hinnang programmi rakendamisele. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri* 10 (2). 152-177. <https://doi.org/10.12697/eha.2022.10.2.06>.

Haridus- ja Teadusministeerium. 2022a. Keelekümblusprogrammi toetuse taotlemise ja kasutamise ning kvaliteediauhinna konkursi läbiviimise tingimused ja kord. Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/130042022014>. (Vaadatud 06.05.2026).

Haridus- ja Teadusministeerium 2022b. Minister Tõnis Lukas: üleminek eestikeelsele õppele toimub kindlasti. <https://hm.ee/uudised/minister-tonis-lukas-uleminek-estikeelsele-oppele-toimub-kindlasti>. (Vaadatud 06.05.2026).

Haridus- ja Teadusministeerium 2023. *Haridus- ja Teadusministeerium vastab küsimustele eestikeelsele õppele ülemineku kohta*. [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=pCRUG4f1tX4>. (Vaadatud 06.05.2026).

Haridus- ja Teadusministeerium 2024.PISA. <https://www.hm.ee/pisa>. (Vaadatud 06.05.2026).

Haridus- ja Teadusministeerium 2026. Üleminek. <https://www.hm.ee/uleminek>. (Vaadatud 06.05.2026).

Hemmi, Chantal, Darío Luis Banegas (toim). 2021. *International Perspectives on CLIL*. Cham: Palgrave Macmillan. https://www.researchgate.net/profile/Dario-Banegas/publication/351675392_CLIL_An_Overview/links/60a6cc2c39ee87dabb1462be27ec/CLIL-An-Overview.pdf.

Kaldur, Kristjan, Anastassia Pertsjonok, Kirill Jurkov & Anastasia Khrapunenko. 2021. *Uussisserändajast lapse kohanemine Eesti üldhariduskoolis: olukord, tugisüsteem ja valmisolek mitmekultuuriliseks õpikeskkonnaks*. Tartu: Balti Uuringute Instituut. <https://www.ibs.ee/wp-content/uploads/2021/10/Uussisserandajast-lapse-kohanemine-Eesti-uldhariduskoolis-olukord-tugisusteem-ja-valmisolek-mitmekultuuriliseks-opikeskkonnaks.pdf>.

Kaljurand, Kristiina, Marju Vunk 2024. *Eestikeelsele õppele üleminek Ida-Virumaa koolieelsete lasteasutustes õpetajate ja lastevanemate perspektiivist*. ETERA. <https://www.etera.ee/zoom/201315/view?page=1&p=separate&tool=info>.

Klaas-Lang, Birute & Kristiina Praakli. 2018. „Riigikeele oskusest, kasutamisest ja väärtustamisest Soome ja Eesti muukeelsete noorte näitel.“ *Lähivõrdlusi. Lähivertailuja* 28: 109–142. <https://doi.org/10.5128/LV28.03>.

Klaas-Lang, Birute, 2024. Minu laps õpib eesti keeles. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Klaas-Lang, Birute, Kristiina Praakli, Diana Vender 2023. Üleminek eestikeelsele õppele. Vene dominantkeelega Tartu lastevanemate hoiakute uurimisest. *Philologia Estonica Tallinnensis* 8. Keel ja keeled. Õppimine ja õpetamine. (71-94). Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.

Klaas-Lang, Birute, Kristiina Praakli & Diana Vender. 2025. „Teises keeles õppimine: Tartu muu kodukeelega lastevanemate vaade.“ *Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat* 21: 85-102. <http://arhiiv.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/aastaraamat/article/viewFile/ERYa21.05/618>

Kitsnik, Mare. 2019. Eesti keele kui teise keele õppimine: kas raske töö või kerge lõbu? *Keel ja Kirjandus* 1-2. 39-57. https://www.keeljakirjandus.ee/wp-content/uploads/sites/13/2019/11/M.KITSNIK_1.pdf.

Kivistik, Kats, Kirill Jurkov, Anna-Lisa Aavik & Anastassia Pertšjonok. 2024. *Eestikeelsele haridusele üleminek Tartu linnas*. Tartu: Balti Uuringute Instituut. <https://doi.org/10.23657/8vvm-p713>.

Krashen, Stephen, Lucy Tse & Jeff McQuillan (toim). 1998. *Heritage Language Development*, 3-15. Culver City: Language Education Associates. http://www.sdkrashen.com/content/books/heritage_language_development_1998_a.pdf#page=35

Küün, Elvira. 2008. „Vähemuskeelte elujõulisus ja arengusuundumused Eesti venekeelsetes keelekeskkondades.“ *Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat* 6: 135-155. <http://arhiiv.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/aastaraamat/article/viewFile/77/72>.

„Lasime lapsevanematel stressi välja valada ja hakkasime asjalikult arutama“. Üleminekuprobleemidest lapsevanema pilguga. 2026. Õpetajate Leht, 15.01. <https://www.opleht.ee/2026/01/lasime-lapsevanematel-stressi-valja-valada-ja-hakkasime-asjalikult-arutama-uleminekuprobleemidest-lapsevanema-pilguga/>. (Vaadatud 06.05.2026).

Li, Guofang. 2007. Home environment and second-language acquisition: The importance of family capital. *British Journal of Sociology of Education* 28 (3). 285-299. https://www.researchgate.net/profile/Guofang-Li/publication/233704059_Home_environment_and_second-language_acquisition_The_importance_of_family_capital/links/5626778b08aeedae57dc422e/Home-environment-and-second-language-acquisition-The-importance-of-family-capital.pdf.

Mehisto, Peeter, Marsh, David, Frigols & Maria Jesus. 2010. *Integrating Content and Language Learning: Evidence from Multilingual Classrooms*. Tallinn: Integratsiooni Sihtasutus. https://www.integratsioon.ee/sites/default/files/216_LAK_raamat.pdf.

Méndez, Julian J., Sheri Bauman & Raphael M. Guillory. 2012. „Bullying of Mexican Immigrant Students by Mexican American Students: An Examination of Intracultural Bullying.“ *Hispanic Journal of Behavioral Sciences* 34 (2): 279-304. <https://doi.org/10.1177/0739986311435970>.

Metslang, Helena, Triin Kibar, Mare Kitsnik, Jevgenia Koržel, Ingrid Krall & Anastassia Zabrodskaja. 2013. *Kakskeelne õpe vene õppekeelegra koolis. Uuringu lõpparuanne*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Eesti Keele ja Kultuuri Instituut. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/10fc3c70-d7ce-40c0-877e-488d4db8d4e9/content>

Metslang, Helena, Kristiina Kallas, Birute Klaas-Lang & Inga Mangus 2014. „Lõimitud aine- ja keeleõppe metoodikast vene õppekeele koolis“. *Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics* 5 (3): 71-97. <https://ojs.utlib.ee/index.php/jeful/article/view/jeful.2014.5.3.04>.

Padrik, Marika & Merit Hallap. 2017. *Mitmekeelne erivajadusega õpilane koolis*. https://eurodendro2017.ut.ee/sites/default/files/ranne/files/kasiraamat_mitmekeelne_eri_vajadusega_opilane_koolis.pdf.

Park, Seong Man & Mela Sarkar. 2007. „Parents’ Attitudes Toward Heritage Language Maintenance for Their Children and Their Efforts to Help Their Children Maintain the Heritage Language: A Case Study of Korean-Canadian Immigrants.“ *Language, Culture and Curriculum* 20 (3): 223-235. <https://doi.org/10.2167/lcc337.0>.

Park, Seong Man 2013. *Immigrant students’ heritage language and cultural identity maintenance in multilingual and multicultural societies*. *Concordia Working Papers in Applied Linguistics* 4. 30–53. http://doe.concordia.ca/copad/documents/4_Park_Vol4.pdf.

Punar, Nermin & Çiğdem Karatepe. 2019. Attitudes of Parents towards Their Children’s Culture Learning in an EFL Setting. *Journal of Foreign Language Education and Technology* 4 (2). https://www.researchgate.net/profile/Nermin-Punar-Oezcelik/publication/333324455_Attitudes_of_Parents_towards_Their_Children's_Culture_Learning_in_an_EFL_Setting/links/5ceee711299bfb1fb184944a9/Attitudes-of-Parents-towards-Their-Childrens-Culture-Learning-in-an-EFL-Setting.pdf.

Ronderos, Juliana, Melissa G. Ramos & Elizabeth D. Peña. 2022. Parental beliefs, language practices and language outcomes in Spanish-English bilingual children. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 25 (9). 3274-3289. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9512268/pdf/nihms-1710250.pdf>.

Rüütmaa, Tiina, Marilyn Meristo, Reili Argus & Helin Puksand. 2023. „Õpetajate suhtumine mitmekeelses klassis õpetamisse ja eestikeelsele õppele üleminekusse.“ *Philologia Estonica Tallinnensis* 8: 95-124. <https://publications.tlulib.ee/index.php/philologia/article/view/509/508>

Sau-Ek, Kristiina, Krista Loogma & Vaike Vainu 2011. *Hilise keelekümblyse mõju: uuringu tulemuste aruanne*. Tallinn: Tallinna Ülikool, haridusuuringute keskus. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/70692810/Keel_keelekumblusemoju-libre.pdf.

Stephens, Karen. 2007. *Parents Are Powerful Role Models for Children*. <https://www.eeducationgroup.com/wp-content/uploads/2023/11/parents-powerful-role-models.pdf>.

- Sõnaveeb 2025. Üleminekukool. Eesti Keele Instituut. <https://sonaveeb.ee/search/unif/est/eki/uleminekukool/1/est>. (Vaadatud 06.05.2026).
- Tartu Linnavalitsus. 2022. *Eestikeelse hariduse tegevuskava Tartu linnas 2022-2025*. <https://tartu.ee/sites/default/files/uploads/Haridus/Eesti%20keele%20tegevuskava%20Tartu.pdf>. (Vaadatud 06.05.2026).
- Tomusk, Ilmar. 2019. Vene kooli üleminekust eesti õppekeelele. *Õiguskeel* 1. <https://www.justdigi.ee/sites/default/files/documents/2021-06/Ilmar%20Tomusk.%20Vene%20kooli%20uleminekust%20eesti%20õppekeelele.pdf>.
- Troesch, Larissa M., Robin Segerer, Nina Claus-Pröstler & Alexander Grob. 2020. Parental acculturation attitudes: Direct and indirect impacts on children's second language acquisition. *Early Education and Development* 32 (2). 272-290. <https://doi.org/10.1080/10409289.2020.1740640>.
- Vabariigi Valitsus. 2025. *Põhikooli riiklik õppekava*. Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/123122025006>. (Vaadatud 11.05.2026).
- Vare, Silvi. 2001. *Eesti keel vene koolis I. Eesti keele õpetamine vene üldhariduskoolis*. Tartu. CORE / Tartu Ülikooli raamatukogu digiarhiiv.
- Vender, Diana, Birute Klaas-Lang & Kristina Kallas. 2023. Üleminek eestikeelsele haridusele: Ida-Virumaa hoiakutest. *Akadeemia* 35 (8). 1398-1430. https://www.akad.ee/wp-content/uploads/sites/12/2023/09/akadeemia_sisu_2308_01-1.pdf#page=54.
- VeniVidiVici. s. a. Ajalugu. <https://venividivici.ee/ajalugu/>. (Vaadatud 13.05.2026).
- Väljataga, Terje. 2019. *5 kontaktpäev – valim*. Tallinna Ülikool, Haridusteaduste Instituut. <https://lyitmagister.wordpress.com/wp-content/uploads/2019/06/5-kontaktpacc88ev-valim.pdf>.
- Õunapuu, Lembit. 2014. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool, lk 55. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/3538e168-6012-4e90-8484-4bb59be8b14a/content>.

Parents' Opinions Toward the Transition to Estonian-Language Education: The Example of One School in Tallinn. Summary

The aim of this master's thesis was to identify parents' opinions and attitudes regarding the transition to Estonian-language education. To achieve this aim, the following research questions were formulated:

- 1) How do parents understand the necessity and smoothness of the transition to Estonian-language education?
- 2) What kind of support do parents expect and need from schools in order to make the transition to Estonian-language education more effective and smoother?
- 3) Is the child's home language supported at school?
- 4) How do parents assess their children's current study workload and the quality of education?

The transition to Estonian-language education is one of the largest and most significant changes in the Estonian education system in recent years, which makes it important to study this topic. In addition, the transition is still in its early stages, and its overall impact is not yet fully known.

The study used purposive sampling and a quantitative research method. The sample consisted of parents of 1st-2nd grade and 4th-5th grade students from one transition school in Tallinn, all of whom were sent a questionnaire via email. A quantitative research method allows for an overview of the topic and the possibility to make generalized conclusions based on the sample. A limitation of the quantitative research method is often the use of closed-ended questions and the limited possibility of obtaining in-depth and individual responses. In this study, an attempt was made to reduce this limitation by allowing respondents to provide open-ended answers to some questions.

The results revealed that parents generally consider the transition to Estonian-language education important; however, in their opinion, the transition was implemented too abruptly. Parents explained that, during the transition to Estonian-language education, suitable learning materials for children had not been developed, and there are also not enough qualified teachers. Although students have a heavy study workload, their Estonian language proficiency has not improved significantly. It also appeared that Estonian is used little outside schoolwork, although some children do have private Estonian language tutors. Parents evaluated the support for the home language and the support provided by the school during the transition to Estonian-language education as average. Parents pointed out that schools could offer more

extracurricular activities and remedial classes in Estonian. Parents also considered it important that children have more opportunities to practice spoken Estonian.

Lisa 1. Küsimustik lastevanematele eesti keeles

Lastevanemate arvamused eestikeelsele õppele ülemineku kohta

Lugupeetud lapsevanemad! Oleksin tänulik kui leiaksite mõne hetke, et vastata magistritöö jaoks koostatud küsitlusele. Magistritöö eesmärk on välja selgitada lastevanemate hoiakuid ja arvamusi seoses eestikeelsele õppele ülemineku kohta. Küsitlus on anonüümne ja kasutatakse ainult teaduslikul eesmärgil magistritöö raames.

1. Teie sugu – Naine / Mees
2. Teie vanus – Kuni 25 / 26–30 / 31–35 / 36–40
3. Milline on Teie haridustase? – Põhiharidus / Keskkharidus või kutseharidus / Kõrgharidus
4. Kuidas hindaksite enda eesti keele oskuse taset? (1–5)
5. Millises keeles olete ise omandanud haridust? Mõeldud on põhi- ja keskkharidust. – Vene keeles / Eesti keeles / Muus keeles
6. Mitmendas klassis õpib Teie laps? – 1. klassis / 2. klassis / 4. klassis / 5. klassis
7. Kas Teie laps on peres esimene laps, kes õpib eesti keeles või on lapsel vanemaid õdesid-vendi, kes samuti õpivad või on õppinud eesti keeles?
8. Kuidas Te hindaksite, kas eestikeelsele õppele üleminek on olnud vajalik? (1–5)
9. Põhjendage palun enda eelnevat vastust lühidalt. Miks on olnud eestikeelsele õppele üleminek vajalik/ebavajalik?
10. Kas Teie arvates on eestikeelsele õppele ülemineku korraldus olnud sujuv? (1–5)
11. Põhjendage palun enda eelnevat vastust lühidalt. Kuidas on olnud eestikeelsele õppele üleminek sujuv või mittesujuv?
12. Kuidas hindate enda lapse praegust õppekoormust? (1–5)
13. Kui palju vajab Teie laps abi kooli- ja kodutööde tegemisel? (1–5)
14. Kas olete märganud lapse eesti keele oskuse paranemist võrreldes lasteaiaga või eelnevalt vene keeles õppides? (1–5)
15. Miks otsustasite lapse panna üleminekukooli, mitte eestikeelsesse kooli?
16. Kas kool pakub piisavalt tuge eestikeelsele õppele üleminekul? (1–5)
17. Millist tuge veel koolilt sooviksite, et eestikeelsele õppele üleminek oleks koolis sujuvam ja tõhusam?
18. Kas lapsel on õppetöö väliselt kokkupuuteid eesti keelega?
19. Kuidas toetate enda lapse eesti keele õppimist kodus?
20. Kas lapse kodukeele toetus on koolis piisav? (1–5)

21. Mis keeles Te saate enamik infot koolilt? – Eesti keeles / Vene keeles

22. Juhul kui vastasite eelmisele küsimusele, et saate enamik infot koolilt eesti keeles, kas tunnete end vahel infost kõrvalejäetuna, nt kui Teie eesti keele oskus on madal? (1–5)

Lisa 2. Küsimustik lastevanematele vene keeles

Мнения родителей относительно перехода на обучение на эстонском языке

Уважаемые родители!

Буду благодарна, если вы найдёте несколько минут, чтобы ответить на анкету, составленную для магистерской работы. Цель исследования — выяснить мнения и установки родителей в связи с переходом на обучение на эстонском языке. Анкета анонимная и используется исключительно в научных целях в рамках магистерской работы.

1. Ваш пол — Женщина / Мужчина
2. Ваш возраст — До 25 / 26–30 / 31–35 / 36–40 / 41–50 / Старше 51
3. Каков Ваш уровень образования? — Основное образование / Среднее-профессиональное образование / Высшее образование
4. Как Вы оцениваете свой уровень владения эстонским языком? (1–5)
5. На каком языке Вы сами получили образование? (имеется в виду основное и среднее образование) — На русском языке / На эстонском языке / На другом языке
6. В каком классе учится Ваш ребёнок? — 1 класс / 2 класс / 4 класс / 5 класс
7. Является ли Ваш ребёнок первым в семье, кто учится на эстонском языке, или у него есть старшие братья/сёстры, которые также учатся или учились на эстонском языке?
8. Как бы Вы оценили, был ли необходим переход на эстонский язык? (1–5)
9. Пожалуйста, кратко обоснуйте предыдущий ответ. Почему переход был необходим/не необходим?
10. Как Вы считаете, прошёл ли переход на обучение на эстонский язык гладко? (1–5)
11. Пожалуйста, обоснуйте предыдущий ответ. Почему переход был резким или постепенным?
12. Как Вы оцениваете текущую учебную нагрузку ребёнка? (1–5)
13. Сколько помощи ребёнку требуется при выполнении школьных и домашних заданий? (1–5)
14. Замечали ли Вы улучшение уровня эстонского языка у ребёнка по сравнению с детским садом или предыдущим обучением на русском языке? (1–5)
15. Почему Вы решили выбрать переходную школу, а не школу с обучением на эстонском языке?

16. Достаточную ли поддержку оказывает школа при переходе на обучение на эстонском языке? (1–5)
17. Какую дополнительную поддержку Вы хотели бы получить от школы, чтобы переход был более плавным и эффективным?
18. Есть ли у ребёнка вне школы контакты с эстонским языком?
19. Как Вы поддерживаете изучение эстонского языка ребёнком дома?
20. Достаточно ли поддержка родного языка ребёнка в школе? (1–5)
21. На каком языке Вы получаете большую часть информации от школы? — На эстонском языке / На русском языке
22. Если Вы получаете большую часть информации от школы на эстонском языке, чувствуете ли Вы иногда себя исключённым? (1–5)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Seliin Marii Maranik,

1) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Lastevanemate arvamused ja hoiakud eestikeelsele õppele ülemineku kohta ühe Tallinna kooli näitel“, mille juhendaja on Birute Klaas-Lang, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguste kehtivuse lõppemiseni;

2) annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

3) olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

4) kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Allkiri

Kuupäev 20.05.2026